

Línies estratègiques del servei d'abastament d'aigua de Terrassa

Joan Gaya
Enginyer Consultor

Document per a debat

Índex de continguts

1	Objecte.....	4
2	La missió de Taigua	8
2.1	La consolidació d'un servei públic de qualitat	8
2.2	La responsabilitat social del servei públic de l'aigua	9
2.2.1	El dret a l'aigua	9
2.2.2	La transparència informativa i la participació pública.....	12
2.3	La gestió del cicle local de l'aigua	14
2.4	Criteris de referència	16
2.4.1	Estratègia per a la gestió sostenible de l'aigua.....	16
2.4.2	Els ODS	17
2.4.3	L'entorn metropolità de Terrassa	19
2.4.4	La responsabilitat ambiental	19
2.4.5	La responsabilitat econòmica	20
3	Bases metodològiques	21
3.1.1	Els municipis veïns	21
3.1.2	La Diputació.....	22
3.2	Proposta elaborada	23
3.3	Decisió Òrgan de Govern municipal.....	23
4	Gestió del règim transitori de Taigua	24
4.1	Els contractes.....	24
4.1.1	Les oficines i instal·lacions	24
4.1.2	El laboratori	25
4.1.3	Intercanvi de cabals i dret de pas de l'aigua de MPATSA	26
4.1.4	La conservació de comptadors.....	27
4.1.5	La lectura de comptadors	28
4.1.6	El Pla Director.....	29
4.1.7	Els serveis informàtics	30
4.1.8	La qüestió de la contractació pública.....	31
4.2	Els litigis en curs	32
4.3	La liquidació de la concessió.....	32

4.4	Estratègies a mig termini.....	35
4.4.1	La nova seu social.....	35
4.4.2	El dret a l'aigua.....	36
4.4.3	La definició del servei.....	36
4.4.4	La promoció del consum d'aigua d'aixeta.....	37
5	El govern de l'aigua, integrat a l'ecosistema urbà i coherent amb el Pla de Ciutat.....	38
5.1	El Contracte Programa.....	38
5.2	El Consell d'Administració.....	39
5.3	L'Observatori de l'Aigua, obert i plural.....	40
5.4	La política de comunicació.....	41
5.5	El Reglament del servei.....	43
5.6	Les relacions amb terceres institucions.....	43
5.6.1	L'ACA.....	44
5.6.2	La xarxa Ter-Llobregat.....	45
5.6.3	La cubeta d'Abrera.....	45
5.7	Les inversions, per un servei projectat al futur.....	48
5.8	El Pla Econòmic i Financer.....	49
5.9	Economia del servei.....	50
5.9.1	El cost del servei.....	50
5.9.2	Ingressos.....	52
5.9.3	Despeses.....	52
5.9.4	La tresoreria.....	53
5.9.5	La incidència del Covid 19.....	54
5.10	La política tarifària.....	55
5.11	El sistema d'avaluació de la qualitat del servei.....	56
5.12	El cicle de l'aigua en el marc del servei de qualitat ambiental.....	57
6	La revisió del model.....	58
7	Annexes.....	59
7.1	Pla Econòmic i Financer.....	59

1 Objecte

L'abastament d'aigua a Terrassa ha viscut les vicissituds de la història. El creixement econòmic de la ciutat, essencialment industrial, va comportar un augment de les necessitats d'aigua que va venir reduplicat per l'augment de població. Els escassos períodes democràtics observats al país fins a les darreries del segle XX van deixar la ciutat amb nombrosos dèficits que han estat objecte d'atenció pels ajuntament democràtics de la ciutat, des de 1979.

En el context de la transició cap a una ciutat feta a la mida dels ciutadans, el 2016 va arribar el moment de l'aigua. Aquell any acabava el contracte de concessió atorgat sense concurs per l'ajuntament l'any 1941, en acabar la guerra civil amb la victòria de la dictadura.

En els anys immediatament anteriors a 2016, la crisi econòmica va desfermar moviments ciutadans que expressaven la necessitat de renovació democràtica de les institucions i que, de manera especial, centraven la seva atenció en alguns serveis bàsics com l'abastament d'aigua, l'energia o l'habitatge.

D'aquests, el més intrínsecament vinculat als ajuntaments és el servei d'abastament d'aigua, atesa la seva naturalesa de servei essencial de prestació obligatòria a tots els municipis.

A Terrassa, la història havia creat una situació que es podia assimilar de fet a una delegació de funcions en les que l'ajuntament, que durant molts anys va participar de l'accionariat del concessionari, li confiava les iniciatives en relació al servei i, en aquest marc, empenia les actuacions de caràcter formal que eren necessàries.

La proximitat del final de la concessió i l'impuls del moviment ciutadà van propiciar iniciatives significatives entre les que se'n poden destacar dues: l'aprovació de sengles convenis (el 2001 i l'addenda de 2010) que concretaven drets i obligacions en previsió del proper final de la concessió, i la desvinculació accionarial de l'ajuntament, que el desembre de 2013 va acordar la venda de les seves accions.

D'altra banda, els nous moviments socials apareguts a redós de la crisi econòmica van cristal·litzar el 2015 en una nova estructura del poder municipal que, a un any i mig del final de la concessió, va assumir compromisos polítics en relació al servei d'abastament d'aigua: el primer lloc, el d'un debat ciutadà sobre el futur de la gestió de l'aigua. Més endavant, el curs dels esdeveniments - entre els quals diverses polèmiques entre sectors de la ciutat, el propi debat municipal i diversos estudis de viabilitat- va comportar la decisió de fer gestió pública de l'aigua.

La resistència del concessionari a facilitar la transició a una nova etapa del servei al finalitzar el seu contracte va comportar la imposició diverses pròrrogues, litigis i, finalment, una negociació de les condicions en les quals s'obria pas la decisió

presa per l'ajuntament: gestionar el servei mitjançant l'entitat pública empresarial local (EPEL) Taigua.

Així, la transició de l'empresa privada que havia gestionat l'abastament des de 1842 fins aleshores, es va resoldre amb uns acords que definien un règim transitori respecte a algunes qüestions, per un període de temps que en alguns casos podia arribar als 5 anys.

Taigua EPEL va començar la seva vida empresarial com a operador de l'abastament d'aigua a Terrassa el 10 de desembre de 2018, dos anys més tard de l'extinció del contracte de concessió.

La consolidació de Taigua com a l'instrument que ha de gestionar un projecte de servei per al futur de la ciutat necessita d'una orientació estratègica específica definida per l'Ajuntament en tant que òrgan democràtic de representació i govern de la ciutat, i assumida pel conjunt dels actors implicats.

La definició de les línies estratègiques requereix, doncs, no només la definició dels objectius de futur, sinó el reconeixement del punt de partida de la nova etapa, alhora que cal una correcta gestió del règim transitori que asseguri la capacitat de gestió del servei i reforci la capacitat de decisió futura.

Per aquests motius el present treball s'orienta a dos grans objectius:

- 1) Respecte al règim transitori, s'analitzarà el tractament de les relacions amb l'anterior concessionari tant pel que fa als pactes assolits com als conflictes judicials pendents.
- 2) Con a objectiu principal, es proposaran les línies estratègiques específiques per al desenvolupament del govern del servei en els propers anys, del seu operador Taigua i del règim de participació ciutadana.

Aquests objectius s'han desenvolupat en contacte amb els responsables municipals, de Taigua i de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa. Complementàriament, el consultor assisteix a les reunions del Consell d'Administració de Taigua a fi d'intercanviar en cada moment les informacions que es considerin adients.

El règim transitori inclou el conjunt d'elements derivats dels acords assolits el desembre de 2018 amb l'antiga empresa concessionària. Aquests acords són vigents i, a més de gestionar-los i fer-ne el seguiment, requereixen l'anàlisi de les alternatives futures que caldrà establir en matèria d'informàtica, seu social, telelectures, laboratori, etc. Sobre aquestes qüestions caldrà establir un pla d'acció i un calendari indicatiu que permeti sortir en les millors condicions de la situació actual.

Més enllà dels acords, hi ha conflictivitat latent en seu judicial. En funció de les circumstàncies, és possible que aquesta conflictivitat tingui un abast temporal llarg, però també cal contemplar la possibilitat de que alguns aspectes es tanquin per la via de pacte extrajudicial en funció de les expectatives de les parts.

Aquests escenaris han de ser contemplats i analitzats per assegurar la millor posició i defensa dels interessos municipals.

També cal preparar la posició municipal en relació a la liquidació de la concessió i de les prorroques. Això significa decidir els conceptes i imports que a criteri municipal contribueixen a la definició de drets i obligacions pendents de liquidar.

Les línies estratègiques es refereixen a aquells àmbits que en conjunt suposen el govern del servei. Aquest àmbit inclou decisions específiques que corresponen a l'Ajuntament i altres que estableixen el sistema de relacions entre l'Ajuntament i Taigua, i amb els ciutadans de Terrassa. Es poden esmentar les següents:

1. El Contracte Programa. És el document que ha de regir les relacions entre l'ajuntament i l'EPEL. Inclou el conjunt de responsabilitats operatives que es traslladen a Taigua, els mitjans i recursos de que se la dota per poder assolir els objectius assenyalats i, el conjunt de drets i deures que han de regir les relacions entre govern i l'operador del servei. També el sistema de verificació i rendiment de comptes i les pautes de conducta i cooperació lleial que s'han d'establir més enllà de les contingències explicitades en el Contracte.
2. El Consell d'Administració. El Consell d'Administració està en procés de consolidació. Més enllà del règim de responsabilitats i normes legals a que està sotmès el Consell i cadascun dels consellers, és convenient la definició i aprovació d'un Codi Ètic que, de la mateixa manera que es produeix en altres societats, estableixi les pautes de conducta desitjables i les limitacions inherents a la condició de conseller.
3. L'Observatori de l'Aigua de Terrassa. És l'eina per incorporar la participació de la ciutadania en la definició de les polítiques i en les decisions estratègiques que l'afecten. L'OAT tindrà dinàmiques pròpies que cal preveure en la mesura en que incidiran en les relacions institucionals del regim de participació i de govern del servei.
4. La política de comunicació i relacions amb els col·lectius vinculats al servei. El servei es desenvolupa per l'acció i interrelació de diferents col·lectius amb interessos vinculats: els abonats i usuaris, el personal, els proveïdors, les institucions ciutadanes, els municipis vinculats i les institucions amb competències i interessos en el món de l'aigua. En tots aquests àmbits cal disposar de polítiques específiques per promoure l'interès del servei d'abastament d'aigua de Terrassa i comunicar-lo de forma adient.
5. El Reglament del servei. És necessari realitzar l'estudi de la implantació del nou reglament i si s'escau la seva revisió d'acord amb les necessitats del servei que es vagin observant.
6. Les relacions amb terceres institucions. En l'entorn territorial immediat hi ha un conjunt de municipis que tenen drets en relació a la concessió d'aigua i una tradició relacional en la gestió de l'abastament, que caldrà

adequar a les noves circumstàncies. Anàlogament, Terrassa té interessos compartits amb la xarxa regional Ter Llobregat. Aquest interessos s'han d'encaixar i derivar en decisions importants en l'àmbit de la inversió i del mix d'aigua que ha de proveir la ciutat en el futur. De forma específica, s'han d'esmentar l'ACA, ATL i la Cubeta d'Abrera com a interlocutors amb els que concretar el règim de drets i obligacions mútues.

7. Les inversions. L'abastament de Terrassa té dèficits d'inversió relacionats amb la necessitat de renovació de la xarxa existent, i de la seva millora en aspectes essencials com el sabor, la garantia d'abastament, la seu social o el laboratori.
8. L'economia i les finances del servei. Les directrius econòmiques i financeres han de quedar reflectides en un Pla Econòmic i Financer coherent amb les polítiques desitjades i en especial amb les necessitats d'operació i d'inversió del servei de manera que es garanteixi la seva sostenibilitat a mig termini.
9. La política tarifària. La tarifa és el principal instrument econòmic per assegurar els ingressos del servei i és alhora el principal instrument per a l'aplicació de les polítiques desitjades. La política tarifària ha de respondre de forma coherent als objectius i necessitats del servei.
10. El sistema d'avaluació de la qualitat del servei. La qualitat del servei s'expressa per paràmetres indicadors generalment acceptats. N'hi ha de moltes classes, tècnics, econòmics, ambientals, de relació amb els abonats. Aquests indicadors permeten apreciar l'evolució en el temps i la intercomparació amb altres serveis que els utilitzin.

2 La missió de Taigua

El servei d'abastament d'aigua de Terrassa és operat per Terrassa Cicle de l'Aigua, EPEL", més abreviadament, Taigua-EPEL. Aquest és l'instrument de gestió directa de l'ajuntament per dur a terme la política en relació a l'abastament d'aigua de la ciutat. Així es reconeix a l'article 1 dels seus estatuts.

Com a Entitat Pública Empresarial Local, Taigua és una entitat de dret públic, amb personalitat jurídica pròpia, plena capacitat jurídica i d'obrar, patrimoni propi i autonomia en la gestió per al compliment del seu objecte i finalitats. En conseqüència, podrà realitzar tota classe d'actes d'administració i disposició.

L'Entitat es regeix pel dret privat, excepte en la formació de la voluntat dels seus òrgans, en l'execució de les potestats administratives que li siguin atribuïdes, i en els aspectes regulats específicament en les normes de dret administratiu per a aquestes entitats.

L'entitat té la consideració de mitjà propi i servei tècnic de l'Ajuntament de Terrassa als efectes del que preveu el Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel que s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic, en conseqüència, l'Ajuntament li pot adjudicar contractes amb la condició de que el seu objecte estigui relacionat, de manera directa o indirecta, amb l'aigua i el seu cicle i, l'entitat disposi de solvència per a la seva execució.

D'aquesta manera, cal entendre que, un cop consolidada la gestió de l'abastament, l'activitat de Taigua es pot estendre a altres àmbits del cicle local de l'aigua en la mesura en que l'Ajuntament ho consideri convenient.

2.1 La consolidació d'un servei públic de qualitat

L'abastament d'aigua és un servei que ha de perseguir l'excel·lència en diverses direccions:

1. En el seu objectiu material és la triple garantia: de quantitat, de qualitat i de servei.
2. En el seu objectiu social d'assegurar el dret a l'aigua en el seu àmbit, i la transparència informativa.
3. En el seu objectiu ambiental d'ús eficient de l'aigua.
4. En el seu objectiu econòmic, la sostenibilitat, basada en l'equilibri planificat entre costos i ingressos.

Aquesta consolidació s'ha d'assolir amb un conjunt de decisions ordenades i escalonades en el temps que permetin, en primer lloc, la consolidació de Taigua amb la seva progressiva desvinculació del règim transitori acordat amb l'anterior contractista, amb l'assumpció dels corresponents instruments propis, i la concreció dels elements bàsics de gestió i relació entre el govern municipal i Taigua. Això requereix correspondència entre les decisions municipals del

govern del servei i els instruments acordats a Taigua per al desenvolupament de la seva missió.

Un dels elements essencials és el Pla Econòmic i Financer, que contempla els costos del servei, les inversions necessàries per a l'assoliment dels objectius de qualitat, i el sistema tarifari que garanteixi, alhora, l'equilibri econòmic, i la garantia del dret a l'aigua dels col·lectius que ho necessitin.

Més enllà de l'abastament, a l'horitzó apareixen altres elements del cicle local de l'aigua sobre els que en el seu moment caldrà prendre decisions concordants: el clavegueram, les aigües residuals, els subalvis locals, les aigües de pluja.

I tot això, en un context de canvis accelerats, que afecten no solament a l'estructura social i econòmica de la ciutat, sinó també a les condicions materials del servei, exigit per les necessitats d'inversió i per les perspectives del canvi climàtic, que introduirà nous condicionants a l'ús eficient del recurs disponible.¹

Un dels canvis que ja s'observa en els darrers temps és de les estructures informatives del servei. Les dades administratives, tècniques i econòmiques s'obtenen i es gestionen amb procediments informàtics que requeriran la revisió dels sistemes d'obtenció, gestió i circulació de la informació de manera que es garanteixi, alhora, la disponibilitat de les dades del servei, el respecte a la protecció de les dades en el marc de la LOPD² i la deguda transparència informativa en relació als ciutadans.

2.2 La responsabilitat social del servei públic de l'aigua

2.2.1 El dret a l'aigua

La consideració de l'accés a l'aigua com un dret neix el 1977 d'una iniciativa plantejada a la United Nations Water Conference, expressada com el dret del ésser humà a disposar d'aigua potable per beure en quantitats ajustades a les seves necessitats bàsiques. En els seus primers passos, el moviment perseguia la planificació i gestió dels recursos hídrics als països en desenvolupament, a fi de garantir l'abastament d'aigua a les poblacions que patien les sequeres.

En un segon moment els moviments socials dels països europeus ho van plantejar com el deure de l'Estat d'assegurar l'abastament d'aigua i el clavegueram a tot el territori. Aquesta dimensió es va evidenciar entre nosaltres quan, en el sí de la Unió Europea, Espanya va poder disposar de fons comunitaris per impulsar aquestes polítiques i generalitzar el servei a les zones urbanes. Posteriorment, aquests fons comunitaris es van destinar preferentment a instal·lacions de gestió de residus urbans.

¹ Cal destacar que en el transcurs de l'elaboració del present document s'ha esdevingut la pandèmia del covid 19 que ha tingut transcendència en el servei d'abastament d'aigua. El règim de gestió pública ha permès una actuació àgil i eficaç de suport als terrassencs, tot i que ha tingut efectes econòmics que caldrà internalitzar i absorbir.

² Llei Orgànica 3/2018, de Protecció de Dades.

D'aquesta realitat, i de la crisi econòmica del 2008 que va deixar amplis sectors socials en situacions de precarietat, va partir un moviment que persegueix el reconeixement legal d'aquest dret en tant que dret social.

El juliol de 2010, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la Resolució 64/292 que reconeixia explícitament el dret humà a l'aigua i al sanejament. Fins al moment, les aproximacions al reconeixement d'aquest dret han estat diverses. A Catalunya molts ajuntaments van implantar tarifes socials, altres van habilitar partides de serveis socials per atendre les situacions identificades pels assistents socials municipals i algunes empreses van habilitar recursos de fundacions relacionades.

L'estiu de 2015 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica. A partir d'aquell moment i més enllà de les mesures que per iniciativa pròpia ja havien pres molts ajuntaments, es van deixar d'autoritzar talls d'aigua que no anessin acompanyats d'un informe previ dels serveis socials municipals.

Complementàriament, el text de la llei recull el dret a l'aigua expressat a les observacions del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals de les Nacions Unides al PIDESC³, on el dret a l'habitatge inclou l'accés permanent a recursos naturals i comuns, a aigua potable i a energia per a la cuina, la calefacció i la llum. El dret a l'aigua i al sanejament són reconeguts per l'Observació General número 15. Per aquest motiu, l'article 6.1 de la llei, Mesures per a evitar la pobresa energètica, estableix que *les administracions públiques han de garantir el dret d'accés als subministraments bàsics d'aigua potable, de gas i d'electricitat a les persones i unitats familiars en situació de risc d'exclusió residencial*.

I en conseqüència, en el punt 3 del mateix article es diu que *les administracions públiques han d'establir els acords o convenis necessaris amb les companyies de subministrament d'aigua potable, de gas i d'electricitat per a garantir que concedeixin ajuts a fons perdut a les persones i unitats familiars en situació de risc d'exclusió residencial o els apliquin descomptes molt notables en el cost dels consums mínims*.

Òbviament, les Nacions Unides parteixen de la base de que aquests són serveis privats, cosa certa en molts països, en especial del tercer món. Entre nosaltres, l'aigua és un servei públic de titularitat municipal i per tant no calen acords amb el sector privat sinó tan sols establir, des de l'administració competent, que aquestes són les regles del joc.

La crisi del covid 19 ha produït el reconeixement del dret a l'aigua encara que de forma transitòria, a la legislació de l'Estat. Això ho expressa el Real Decreto-ley 8/2020, de 17 de marzo, de medidas urgentes extraordinarias para hacer frente al impacto económico y social del COVID-19, en el seu article 4.

³ Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Va ser aprovat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 1966 i va entrar en vigor el 1976.

Garantía de suministro de agua y energía a consumidores vulnerables.

Durante el mes siguiente a la entrada en vigor de este real decreto-ley los suministradores de energía eléctrica, gas natural y agua no podrán suspender el suministro a aquellos consumidores en los que concurra la condición de consumidor vulnerable, vulnerable severo o en riesgo de exclusión social definidas en los artículos 3 y 4 del Real Decreto 897/2017, de 6 de octubre, por el que se regula la figura del consumidor vulnerable

Ara bé, amb independència dels mecanismes i recursos aportats pel govern, és un fet que l'abastament d'aigua és un servei de titularitat municipal i que, com ja s'ha indicat, van ser molts ajuntaments els primers en detectar la necessitat de donar contingut al dret universal a l'aigua.

A Terrassa aquest dret està reconegut i practicat des de desembre de 2012, en que el Ple municipal va aprovar la primera tarifa social, que reduïa el preu del servei en un 90% per als dos primers trams de consum, fins a 30 m³/trimestre.⁴

Des de l'aprovació de l'ordenança PPNCNT per a l'any 2020, la tarifa social cobreix el 100% de la quota de servei dels 2 primers trams de consum.

És missió de Taigua aplicar el règim de garanties que possibiliti l'accés a l'aigua als col·lectius que en tinguin necessitat. Des del 10 de desembre de 2018, en que va entrar en vigor l'actual Reglament i es va iniciar la gestió pública del servei, no es realitza cap tall d'aigua per motius econòmics. En el cas d'impagament d'abonats no inclosos als col·lectius vulnerables, el deute es reclama per via executiva, mai per tall⁵. D'altra banda, s'ha definit una política per a la instal·lació de comptadors provisionals que s'ha anat concretant a partir de que el 2016 es va identificar el problema.

A tal fi, l'ajuntament establirà els procediments normatius que garanteixin la protecció de les persones i grups socials que ho necessitin, i alhora evitin qualsevol situació fruit d'interpretacions unilaterals d'aquest dret. Els procediments normatius s'establiran en concordança amb els serveis socials municipals, de manera que hi hagi la millor coordinació amb altres programes relatius al dret a l'habitatge o a la pobresa energètica. El procediment quedarà obert a la participació de l'OAT de manera que servirà, alhora, com a antecedent en la governança participativa del servei.

L'objectiu ha de perseguir l'assoliment d'un sistema de responsabilitats mútues: tot el dret, cap abús ni arbitrarietat. En aquest sentit no s'ha de confondre el dret a l'aigua amb les polítiques de promoció que tendeixen a afavorir determinats col·lectius com ho han estat en alguns municipis i en alguns moments les destinades a la promoció econòmica de la ciutat en les que l'oferta d'aigua per sota del cost ha pogut formar part de la política municipal. Cal aclarir doncs, que

⁴ Aquesta quantitat és l'equivalent a 100 litres per persona i dia, que està considerada com a consum suficient per cobrir les necessitats vitals de les persones, segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS).

⁵ En possible revisió la limitació de la mesura als abonats domèstics

el dret a l'aigua es refereix exclusivament a l'afavoriment en l'àmbit domèstic, dels col·lectius necessitats que identifiquin els serveis socials municipals.

Les bases d'aquest procediment han de preveure la formació d'un Fons de Solidaritat que, de forma anàloga al que han fet altres administracions locals, ha de quedar dimensionat i assignat al pressupost municipal i inclòs en el Contracte Programa entre l'Ajuntament i Taigua, de forma que quedi clar el procediment per a la seva dotació i finançament. El dret d'acollida ha de ser regulat a través dels serveis socials municipals i revisat –i renovat si és el cas- anualment.

2.2.2 La transparència informativa i la participació pública

La crisi de 2008 va tenir altres efectes. Va evidenciar greus falles en el govern de determinats serveis públics que en molts municipis estaven en règim de concessió administrativa, entre els quals l'abastament d'aigua. En molts d'aquests casos, el govern municipal, havia omès el deure de control de la concessió i actuava de forma ordinària en base a la confiança de les propostes del contractista, ja fos en la determinació de les tarifes, en la prioritització de les inversions o altres qüestions rellevants.

La manca de respostes clares de molts ajuntaments a les situacions de fet que s'havien creat va produir reclamacions paral·leles a la reivindicació del dret a l'aigua: la transparència informativa i noves formes de participació pública.

Els moviments socials també van posar en qüestió el model relacional entre concedents i concessionaris i el conjunt d'aquestes crítiques va cristal·litzar en una paraula, remunicipalització, amb la que s'al·ludeix, alhora, a la recuperació del control públic sobre els serveis essencials, el seu govern sota els principis de protecció i reconeixement dels drets socials, i la gestió directa d'aquests serveis com a forma d'evitar la ingerència d'interessos privats i la prevalença de l'interès públic.

La primera resposta oficial va ser la *Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno*, que en el seu preàmbul declarava:

La transparencia, el acceso a la información pública y las normas de buen gobierno deben ser los ejes fundamentales de toda acción política. Sólo cuando la acción de los responsables públicos se somete a escrutinio, cuando los ciudadanos pueden conocer cómo se toman las decisiones que les afectan, cómo se manejan los fondos públicos o bajo qué criterios actúan nuestras instituciones podremos hablar del inicio de un proceso en el que los poderes públicos comienzan a responder a una sociedad que es crítica, exigente y que demanda participación de los poderes públicos.

Los países con mayores niveles en materia de transparencia y normas de buen gobierno cuentan con instituciones más fuertes, que favorecen el crecimiento económico y el desarrollo social. En estos países, los ciudadanos pueden juzgar mejor y con más criterio la capacidad de sus responsables públicos y decidir en

consecuencia. Permitiendo una mejor fiscalización de la actividad pública se contribuye a la necesaria regeneración democrática, se promueve la eficiencia y eficacia del Estado y se favorece el crecimiento económico.

Un any més tard, el Parlament de Catalunya va aprobar la *Llei 19/2014, de 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern*, que en el preàmbul diu:

Aquesta llei vol donar compliment a aquesta demanda social mitjançant la concreció i el desenvolupament d'aquests principis, amb voluntat d'estendre el seu àmbit d'aplicació a tots els organismes públics de Catalunya, tinguin o no caràcter administratiu. Al mateix temps, l'establiment d'uns drets i unes obligacions jurídiques correlatives obliga també a protegir-los amb uns mecanismes de garantia que la mateixa llei estableix, per tal que no quedin com a mers principis programàtics.

De forma complementària, el Parlament Europeu y el Consell van aprovar el *Reglament (UE) 2016/679, relatiu a la protecció de les persones físiques en allò que fa al tractament de les seves dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades*. A Espanya va donar lloc a l'aprovació de la *Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales (LOPD)*.

D'aquesta manera s'ha configurat un corpus legislatiu que, de forma resumida expressa el dret a la informació pública i a la protecció de dades dels privats. L'enunciat sembla senzill però les dificultats d'interpretació han estat múltiples, atès que les dades s'han convertit en la base dels grans negocis digitals. Això ha motivat la creació d'organismes com l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

En aquest esperit, i fruit d'un intens procés participatiu, el juliol de 2018 el Ple de l'Ajuntament va aprovar el *Reglament de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT)*. Així es concretava la voluntat de millorar la governança amb la definició i regulació d'un nou espai de participació que promogui una nova cultura de la participació ciutadana en la gestió dels béns comuns de la ciutat.

En aquest marc, els estatuts de Taiguà recullen els objectius de transparència i participació a l'article 28:

1. Serà d'aplicació a l'entitat, el règim i normativa de transparència aplicable al sector públic.
2. L'Entitat aprovarà els procediments interns necessaris per establir, en el marc del que estableixi l'Ajuntament, els mecanismes de transparència en la seva gestió, i de participació i col·laboració amb els òrgans consultius de participació que estableixi l'Ajuntament.

D'aquesta manera remetem la qüestió al que es diu a la normativa general i al reglament municipal de participació.

Òbviament, la participació és un dret, no una obligació. Aquest fet deixa a les mans dels diferents col·lectius urbans o ciutadans individuals la seva concreció i

expressió, que serà més útil com més general i organitzada sigui. El repte és engrescador i ha de possibilitar el perfeccionament dels mecanismes de presa de decisió dels òrgans municipals de govern.

D'altra banda, caldrà concretar els procediments i protocols de participació en dues direccions:

- a) L'accés a la informació relativa al servei amb el degut respecte a la LOPD.
- b) El règim de participació pública en la definició de les polítiques aplicables al servei.

En aquesta direcció Terrassa ha desenvolupat un model específic de governança del servei municipal d'abastament d'aigua que està expressat en el model de gestió aprovat pel Ple municipal i que inclou la creació de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT).⁶

Més enllà d'aquestes consideracions, cal fer esment de l'emergència sanitària provocada pel covid 19, en la que ha quedat demostrada l'agilitat i capacitat de resposta del model de gestió de l'aigua de Terrassa per afrontar la situació.

2.3 La gestió del cicle local de l'aigua

Per motius històrics, el cicle local de l'aigua, està segmentat en 4 serveis:

1. Abastament en baixa. És el més antic, amb una tradició que a Terrassa neix el 1828 amb la concessió de la Mina per part del rei Ferran VII a la ciutat i la posterior organització de la gestió de l'aigua, el 1842, un cop superades les circumstàncies que ho dificultaven. Aquest és el servei que ha canviat la forma de gestió i ha donat lloc a la creació de Taigua. Actualment l'abastament en baixa és la distribució des dels dipòsits de capçalera fins als domicilis i punts de connexió de tots els abonats dels servei.
2. Abastament en alta. Apareix com un segment diferenciat de l'abastament d'aigua en el moment en que diversos municipis participen d'una mateixa font i sistema de tractament. A Terrassa s'inicia el 1961 amb la concessió de dos pous a Abrera "para ampliación de su actual abastecimiento de agua y extensión del mismo a las poblaciones de Matadepera, Ullastrell y Viladecaballs". Atès que una part d'aquestes instal·lacions estan incloses a la xarxa Ter Llobregat, el 10 de desembre de 2018 es va signar un conveni amb l'ACA en el que es determinaven les condicions en les que es durà a terme per part de l'Ajuntament de Terrassa la prestació del servei i la gestió de les instal·lacions de la xarxa d'abastament Ter-Llobregat que són de titularitat de la Generalitat de Catalunya. Aquesta gestió es portarà a terme per l'Ajuntament de Terrassa fins que es faci efectiva la reversió a la Generalitat de Catalunya de les instal·lacions de la xarxa Ter-Llobregat. El termini de vigència del conveni és de quatre anys. Aquest conveni s'ha de

⁶ Veure 5.3

complementar amb acords que determinin les inversions i el règim financer a desenvolupar durant els 4 anys i a la fi del termini establert.

3. Sanejament en baixa. Es refereix al clavegueram de la ciutat, que ha anat creixent amb la pròpia extensió urbana. Actualment el sanejament en baixa es gestiona de forma directa per part de l'ajuntament. Aquesta gestió es presta des de diferents serveis (obres, neteja, urbanisme, medi ambient, serveis econòmics), i s'ha de dotar d'una visió de conjunt i coordinada, i d'un pressupost suficient per fer un bon manteniment preventiu. El sistema de clavegueram és unitari, i el problema de les aigües plujanes té pendent de resoldre alguns punt de descàrrega del sistema unitari i analitzar si cal fer un pretractament abans del seu abocament al medi. Per tant hi ha un servei de evacuació d'aigües pluvials, i la necessitat de redefinir, probablement, els alleujadors d'aiguat i els punts de les lleres a on abocar el sobreexigit. S'han fet els primers passos per establir una taxa de clavegueram i seria molt convenient redactar un pla director de clavegueram. En el futur, un cop consolidada la gestió de l'abastament i reordenats els elements de gestió del sanejament en baixa es podrà pensar en una possible encomana de gestió a Taigua.
4. Sanejament en alta. És la continuació del clavegueram mitjançant els col·lectors interceptors i les Estacions de Depuració d'Aigües Residuals (EDAR) a fi de retornar al medi les aigües degudament depurades. Es va construir a finals dels anys 80 a través del Pla de Sanejament de Catalunya. L'ajuntament de Terrassa és administració actuant en matèria de sanejament en alta per a la gestió de les petites depuradores (13) i estacions de bombaments (9) que hi ha a la ciutat, també gestiona els grans interceptors i col·lectors en alta. No obstant, l'EDAR Terrassa la gestiona l'ACA a través d'una empresa concessionària. Atès que aquest servei està organitzat i implantat, podria ser el primer en ser assumit per Taigua un cop consolidada la gestió de l'abastament.

Finalment, s'ha de fer esment a la situació específica a Les Fonts. Es tracta d'una zona urbana a cavall entre els municipis de Terrassa i Sant Quirze del Vallès, on la confluència de la riera de Les Arenes i la de Palau formen la riera de Rubí. L'abastament d'aigua es fa mitjançant un operador específic, Aigües de les Fonts, que distribueix aigua als veïns de la zona, pertanyin a Terrassa o a Sant Quirze. Recentment els dos ajuntaments s'han mostrat disposats a treballar per tal que tot el barri de Les Fonts s'integri a Terrassa.⁷ Això obriria la porta a la integració formal d'aquest abastament en el perímetre del servei municipal del cicle de l'aigua de Terrassa. El 2014 la Diputació va emetre un primer informe sobre aquest abastament en el que es posava de manifest la dificultat de resoldre una situació històrica que afecta els dos municipis. D'altra banda la ubicació de l'EDAR de Terrassa, aigües avall de Les Fonts, inclou el tractament de les seves aigües residuals.

⁷ Nota de premsa de l'Ajuntament de Terrassa, 5 de desembre de 2019.

El futur en el que l'aigua serà un recurs cada cop més escàs permet imaginar altres trams del servei que incloguin l'aprofitament de les aigües del subalvi local o el de les aigües regenerades de la depuració, un cop sotmeses a tractament terciari.

Avui la missió de Taigua es centra en la gestió de l'abastament, un cop extingit el contracte de concessió amb l'anterior operador. Un cop superat el període transitori (contractes amb MPATSA, litigis, liquidació de la concessió) i consolidat el nou servei, es podrà pensar en l'extensió futura a altres serveis de les encomanes de gestió de l'ajuntament a Taigua.

2.4 Criteris de referència

2.4.1 Estratègia per a la gestió sostenible de l'aigua

Alguns organismes internacionals han col·locat l'aigua entre les seves preocupacions més prioritàries, començant per les Nacions Unides, que va declarar la dècada 2005-2015 com el *Decenni Internacional per a l'Acció, L'aigua, font de vida*. També el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), a l'*Informe sobre el Desenvolupament Humà de 2006*, va focalitzar la seva atenció en l'aigua, atenent a que s'estima que 1.100 milions d'habitants de països en vies de desenvolupament no disposen d'aigua per a les seves necessitats bàsiques, i 2.600 milions no tenen accés a un sanejament bàsic. L'any 2010, les Nacions Unides van declarar el dret a l'accés a l'aigua potable i al sanejament com a dret humà essencial, i és també una de les prioritats marcades en els *Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni*.

A Europa, la gestió de l'aigua deixa de ser vista exclusivament com a recurs des de l'aprovació a finals del 2000 de la Directiva marc de l'aigua (2000/60/CE). Es considera un element bàsic dels ecosistemes hídrics i una part fonamental per al sosteniment d'una bona qualitat ambiental que, alhora, garanteix el recurs. Els aspectes biològics, i també els hidromorfològics, prenen rellevància en la diagnosi integrada de la qualitat, juntament amb els indicadors fisicoquímics i substàncies prioritàries o contaminants tòxics i persistents. La Directiva proposa la regulació de l'ús de l'aigua i dels espais associats a partir de la capacitat que aquests tenen de suportar tipus diferents de pressions i impactes. D'aquesta manera, es pretén promoure i garantir l'explotació i l'ús del medi de manera responsable, racional i sostenible.

En aquest marc, la gestió de l'aigua és fonamenta en tres principis bàsics, que contribueixin, entre altres finalitats, a garantir el subministrament suficient d'aigua superficial o subterrània en bon estat, tal com requereix un ús de l'aigua sostenible, equilibrat i equitatiu.

El principi de no deteriorament i assoliment del bon estat integral de les masses d'aigua superficials i subterrànies, amb un enfocament combinat de la contaminació i gestió integrada del recurs. La necessitat de limitar els usos, els abocaments o les activitats que afecten el medi hídric, directament o

indirectament, depenent del medi receptor i de la capacitat de suportar els impactes esmentats, i tenint en compte en cada moment l'estructura i el funcionament dels ecosistemes hídrics alterats. En aquest punt cal considerar també la necessària reducció de l'impacte ambiental de la pròpia activitat, derivada dels grans consums energètics, de l'ús de reactius, i els residus que genera.

El principi de plena recuperació i internalització dels costos, també els ambientals i els del recurs, derivats dels serveis relacionats amb l'ús de l'aigua i del manteniment sostenible del bon estat de salut dels ecosistemes associats. El cost de l'ús de l'aigua i de l'espai fluvial, de manera sostenible, ha de repercutir sobre el beneficiari que genera el cost.

El principi de participació pública i transparència en les polítiques de l'aigua. La gestió dels recursos i els programes de mesures i de control que s'han d'integrar dins en els plans de gestió per assolir el bon estat ecològic dels sistemes fluvials, s'han d'elaborar mitjançant la participació i el consens social, a partir de mecanismes de participació ciutadana, i amb una transparència pública total.

A aquests, se n'han d'afegir altres, de caire social. Cap persona ha de ser privada del dret a l'aigua per raó de la seva capacitat econòmica, i s'han d'adoptar mesures que a més de fomentar l'estalvi i l'ús racional de l'aigua, assegurin un accés universal i equitatiu.

La gestió de l'aigua ha d'estar basada doncs en la integració d'un conjunt de mesures al llarg del seu cicle que permetin la prevenció i reducció de la contaminació, la millora de les masses d'aigua i de l'estructura i el funcionament dels ecosistemes hídrics, la participació ciutadana i la transparència, la garantia permanent del subministrament suficient, de qualitat, equilibrat i equitatiu, per a un ús sostenible, i finalment, una gestió eficient i econòmicament viable.

2.4.2 Els ODS

L'any 2015 l'ONU va aprovar l'Agenda 2030 sobre desenvolupament Sostenible. La iniciativa parteix del reconeixement dels dèficits vitals de bona part der la població mundial, i de l'evidència dels nous reptes que es plantegen de forma cada cop més evident: el canvi climàtic, el creixement demogràfic, la pressió sobre els recursos materials i, de forma específica, l'aigua. D'aquesta manera, els 15 anys entre la seva aprovació i l'assoliment proposat per al 2030 haurien d'estar marcats per nombroses iniciatives tendents a resoldre o almenys mitigar aquests dèficits. Entre els 17 objectius identificats, el 6 es refereix a l'aigua i el sanejament en aquests termes:

L'aigua lliure d'impureses i accessible per a tothom és part essencial del món en què volem viure. Hi ha prou aigua dolça al planeta per aconseguir aquest somni. L'escassetat de recursos hídrics, la mala qualitat de l'aigua i el sanejament inadequat influeixen negativament en la seguretat alimentària, les opcions de mitjans de subsistència i les oportunitats d'educació per a les famílies pobres en tot el món. La sequera afecta alguns dels països més pobres del món, intensifica

la fam i la desnutrició. Per al 2050, almenys una de cada quatre persones probablement visqui en un país afectat per escassetat crònica i reiterada d'aigua dolça.

I proposa les següents metes:

- Per al 2030, aconseguir l'accés universal i equitatiu a l'aigua potable, a un preu assequible per a tothom*
- Per al 2030, aconseguir l'accés equitatiu a serveis de sanejament i higiene adequats per a tothom i posar fi a la defecació a l'aire lliure, prestant especial atenció a les necessitats de les dones i les nenes i les persones en situacions vulnerables*
- Per al 2030, millorar la qualitat de l'aigua mitjançant la reducció de la contaminació, l'eliminació de l'abocament i la reducció al mínim de la descàrrega de materials i productes químics perillosos, la reducció a la meitat del percentatge d'aigües residuals sense tractar i un augment substancial del reciclatge i la reutilització en condicions de seguretat a nivell mundial*
- Per al 2030, augmentar substancialment la utilització eficient dels recursos hídrics en tots els sectors i assegurar la sostenibilitat de l'extracció i el proveïment d'aigua dolça per fer front a l'escassetat d'aigua i reduir substancialment el nombre de persones que pateixen d'escassetat d'aigua*
- Per al 2030, posar en pràctica la gestió integrada dels recursos hídrics a tots els nivells, fins i tot mitjançant la cooperació transfronterera, segons escaigui*
- Per al 2020, protegir i restablir els ecosistemes relacionats amb l'aigua, inclosos els boscos, les muntanyes, els aiguamolls, els rius, els aqüífers i els llacs*
- Per al 2030, ampliar la cooperació internacional i el suport prestat als països en desenvolupament per a la creació de capacitat en activitats i programes relatius a l'aigua i el sanejament, inclosos la recollida i emmagatzematge d'aigua, la dessalinització, l'aprofitament eficient dels recursos hídrics, el tractament d'aigües residuals i les tecnologies de reciclatge i reutilització*
- Donar suport i enfortir la participació de les comunitats locals en la millora de la gestió de l'aigua i el sanejament.*

La referència mundial de l'ONU inclou països amb nivells de desenvolupament molt dispars, de manera que caldrà fer-ne la lectura adient en un país i una ciutat com la nostra. Amb tot, no és difícil identificar algunes propostes que s'han de tenir ben presents. Entre ells,

- aconseguir l'accés universal i equitatiu a l'aigua potable, a un preu assequible per a tothom.*

- augmentar substancialment la utilització eficient dels recursos hídrics en tots els sectors i assegurar la sostenibilitat de l'extracció i el proveïment d'aigua dolça per fer front a l'escassetat d'aigua.
- posar en pràctica la gestió integrada dels recursos hídrics a tots els nivells
- protegir i restablir els ecosistemes relacionats amb l'aigua.
- Donar suport i enfortir la participació de les comunitats locals en la millora de la gestió de l'aigua i el sanejament.

Aquestes són polítiques públiques que requereixen voluntat, capacitat i instruments. T-aigua és l'instrument de l'ajuntament per tendir al seu assoliment.

2.4.3 L'entorn metropolità de Terrassa

Des de mitjans del segle XX, Terrassa ha compartit l'abastament d'aigua amb molts municipis veïns. En aquest disseny hi ha tingut una especial rellevància l'existència de MPATSA, que ha administrat i gestionat de fet l'aigua disponible a les captacions històriques de les mines i les que al llarg del segle XX s'han afegit, amb les concessions del Llobregat. A partir del 15 d'abril de 1961 les concessions atorgades es van estendre a Matadepera, Ullastrell i Viladecavalls per resolució de la Comisaría Central de Aguas. Quan es va crear l'Ens d'abastament Aigües Ter Llobregat (ATL), el flux d'aigua que alimenta Terrassa i els municipis veïns s'ha alimentat indistintament de les tres fonts, mines, captacions pròpies i aigua comprada a ATL.

D'aquesta manera, l'abastament a Terrassa de fet ha funcionat com un abastament en dos trams: en alta, en la gestió de les captacions, el tractament de l'aigua, la compra d'aigua, i la seva adducció fins al comptadors generals i dipòsits de capçalera; i en baixa, en la distribució de l'aigua fins als punts de consum.

2.4.4 La responsabilitat ambiental

L'aigua és un recurs essencial i escàs. No tan sols és essencial per a la vida humana, sinó per a totes les formes de vida i per al funcionament general dels ecosistemes. Per aquest motiu l'ús de l'aigua ha de ser doblement responsable: en quantitat, perquè no s'ha de malmetre la que no sigui necessària, i en la forma en que el cicle local de l'aigua es relaciona amb el cicle general. En aquest punt, cal esmentar. En primer lloc, la necessitat de que l'aigua que ha passat pel circuit urbà retorni al medi en les degudes condicions, convenientment tractada en les estacions de depuració d'aigües residuals. Això suposa la contemplació del conjunt del circuit de l'aigua urbana el seu disseny operatiu i els costos associats.

Un dels problemes que es plantegen en aquest àmbit és el de l'alternativa entre l'ús de recursos locals i generals. El debat conceptual no es pot aprofundir sense contemplar dues de les qüestions bàsiques en un servei essencial com el de l'aigua: quines són les condicions d'ús que ofereixen millor garantia d'abastament, quin és el cost de les diferents alternatives i quins són els terminis raonables per avançar en la direcció desitjada.

2.4.5 La responsabilitat econòmica

El servei d'abastament d'aigua té un cost. Aquest cost inclou les inversions necessàries i els costos operatius, com són el personal, l'energia, els tractaments o l'amortització dels actius.

El cost no només és molt elevat sinó que té una estructura en la que predominen els costos fixes sobre els variables, de manera que les variacions de cost són poc sensibles a la del consum d'aigua. En canvi, els ingressos tenen una important component variable i són molt sensibles al consum.

Cal posar de relleu que la sostenibilitat econòmica del servei requereix de la identificació de tots els costos, la seva inclusió en un Pla Econòmic i Financer (PEF) a mig termini i la previsió de les formes d'equilibrar els costos previsibles amb els corresponents ingressos, dels que, ordinàriament, la principal font és la tarifa del servei. La necessitat del PEF s'accentua pel fet que la intensitat inversora és més elevada en els primer anys y cal preveure la laminació en un temps suficient de les necessitats de tresoreria i de les amortitzacions.

La responsabilitat econòmica requereix no només la contemplació d'un escenari en el temps els seus components i riscos, sinó d'una gestió eficaç i eficient, presidida per l'excel·lència tècnica, la contractació transparent, la correcció d'irregularitats i la persecució del frau.

3 Bases metodològiques

Les línies estratègiques del servei d'abastament d'aigua de Terrassa, un cop redactades en esborrany, se sotmeten a règim de consultes als diferents nivells municipals i urbans que consideri l'ajuntament.

En un primer estadi, l'esborrany de document se sotmet a consideració tècnica de les àrees municipals amb responsabilitat i interès relacionats amb el servei:

- Les àrees municipals amb responsabilitats relacionats amb el servei del cicle urbà de l'aigua: medi ambient, urbanisme, serveis socials i serveis econòmics
- Els òrgans tècnics de gestió de l'aigua
- Els àmbits municipals que es determinin

En aquest punt s'iniciarà el procés participatiu pròpiament dit a través de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT). En aquest procés es pot convidar les institucions ciutadanes que no estiguin representades a l'OAT a que s'hi incorporin.

El text resultant d'aquest procés serà sotmès als òrgans de govern municipals per a la seva consideració i, si s'escau, la seva aprovació inicial.

3.1.1 Els municipis veïns

Els municipis veïns han de ser objecte d'una especial atenció. En efecte, per a ells, la nova situació pot induir a confusió. En el nou escenari, el gestor històric de l'abastament compartit ha passat a ser exclusivament el seu operador en baixa. Això produeix efectes que incideixen de diverses maneres en les relacions entre Terrassa i els municipis vinculats per l'abastament d'aigua:

En primer lloc, serà necessari diferenciar els costos de l'abastament d'aigua (disponibilitat i garantia), agrupats en una tarifa en alta. Aquesta necessita no és nova però fins al moment no s'havia materialitzat, llevat de la que es va tramitar a la Comissió de Preus de Catalunya el novembre de 2013 (Exp. A-150/13), destinada a Abrera i la urbanització Sant Miquel.⁸

⁸ L'Agència Catalana de l'Aigua ho especifica com segueix:

L'aigua que es subministra als municipis pot provenir de recursos propis del municipi (pous, mines, riu...) o bé ser abastida per un altre subministrador d'aigua o una entitat supramunicipal. En aquest cas, la tarifa en alta és la que paguen els subministradors d'aigua de la població a les entitats subministradores de caràcter supramunicipal.

Aquesta tarifa en alta és un cost més de l'entitat subministradora en baixa i la trasllada als seus abonats mitjançant la tarifa en baixa.

Correspon al Consell d'Administració de l'Agència Catalana de l'Aigua l'aprovació de les tarifes del servei d'abastament en alta; d'acord amb el previst en l'article 31.3 del text refós de la legislació en matèria d'aigües de Catalunya, aprovat pel Decret legislatiu 3/2003, de 4 de novembre. Web de l'ACA.

En segon lloc, és possible que s'alteri l'estructura dels seus costos d'abastament en baixa, en funció de les alteracions que pugui haver experimentat el seu operador en baixa.

D'altra banda, el règim d'intercanvi de cabals acordat entre l'Ajuntament de Terrassa i MPATSA garanteix el compliment dels pactes de 1941 i l'ús més eficient dels recursos disponibles, però exigeix una explicació als municipis veïns per part de Terrassa, no només pel que significa l'actual situació, sinó pel fet que aquest exercici no s'havia fet mai amb anterioritat.

Tot i funcionar com abastament en alta, fins al moment les tarifes s'han tramitat sempre com a tarifes en baixa sense una consideració específica sobre els costos corresponents a cadascun dels trams en alta i en baixa. La confusió històrica sobre la qüestió requereix una clarificació dels costos corresponents a cada tram.

Per als ajuntaments veïns, la transparència no tan sols és una exigència per la naturalesa del servei públic compartit, sinó per oferir una diferència clara en relació a les dècades anteriors en les que els costos reals i la forma d'imputar-los havia romàs habitualment sense explicar. Per aquest motiu és convenient que sigui l'ajuntament de Terrassa el qui tingui la iniciativa explicativa sobre els costos en alta, amb independència dels que, en cada cas, puguin correspondre a la tarifa en baixa.

En un primer moment, els costos de l'aigua en alta han vingut regulats pel contracte d'intercanvi de cabals signat entre l'ajuntament i MPATSA⁹. En un segon, pel compromís assolit de presentar un estudi de tarifa en alta en el conveni signat amb l'ACA¹⁰.

Aquesta iniciativa s'haurà d'estendre a les previsions de futur que puguin afectar a les inversions del sistema en alta: el seu import, la motivació, el sistema de finançament i la repercussió en costos, de manera que es pugui determinar la tarifa en alta en l'any horitzó amb totes les inversions efectuades, si no és que la Generalitat decideix la reversió dels actius inclosos a l'Annex I del Decret legislatiu 3/2003.

D'aquí neix la importància del coneixement i consulta a aquests municipis en relació a les línies estratègiques proposades per a l'abastament de Terrassa.

Com a qüestió singular, ja s'ha fet esment de la situació al barri de Les Fonts, i les converses iniciades amb Sant Quirze del Vallès per tal d'incorporar-lo íntegrament a Terrassa.

3.1.2 La Diputació

Les diputacions són els òrgans de govern provincial. Una de les seves tasques essencials és assegurar la prestació dels serveis públics de competència local a

⁹ Veure 4.1.3.

¹⁰ Veure 5.6.1

tot el seu territori, especialment pel que fa a la prestació de serveis essencials als petits municipis.

La naturalesa mixta de l'abastament a l'entorn municipal de Terrassa suggereix la possibilitat d'establir línies de col·laboració entre Terrassa i la Diputació de Barcelona que pugin ser beneficioses per als petits municipis vinculats a l'abastament d'aigua. Aquest fet pot obrir finestres que, un cop consultades i acordades amb les parts, poden figurar en el planejament estratègic de l'abastament d'aigua a Terrassa.

D'altra banda, la Diputació ha desenvolupat un sistema d'indicadors que són la base del Cercle d'Intercomparació del servei d'abastament, permeten comparar resultats amb altres municipis de característiques similars. Aquests indicadors ja fa un temps que s'apliquen a Terrassa.

3.2 Proposta elaborada

Les línies estratègiques que es defineixen es refereixen a l'abastament d'aigua a Terrassa. Per tant, l'interès del document es preferentment polític, en tant que suposa la definició del rumb que l'ajuntament vol donar a aquest servei.

No obstant, en tant que instrument operador de l'abastament, Taigua, és part essencial del mateix i en ella radica bona part del coneixement del servei, les seves possibilitats i limitacions. Això demana la seva inclusió en el procés de consulta per conèixer les seves possibilitats i limitacions i, en definitiva, saber quin és el marge realista de les decisions estratègiques que es poden prendre. Per aquest motiu, cal estendre la consulta a l'operador i sotmetre el document al dictamen del seu Consell d'Administració.

3.3 Decisió Òrgan de Govern municipal

El text resultant d'aquest procés de consultes i els informes i dictàmens que en resultin, serà sotmès als òrgans de govern municipals per a la seva consideració i, si s'escau, la seva aprovació.

4 Gestió del règim transitori de Taigua

El naixement de Taigua va anar acompanyat de conflictes i acords amb l'anterior concessionari en relació a diversos aspectes d'interès mutu.

Més enllà dels acords, hi ha conflictivitat latent en seu judicial. En funció de les circumstàncies, és possible que aquesta conflictivitat tingui un abast temporal llarg, però també cal contemplar la possibilitat de que alguns aspectes es tanquin per la via de pacte extrajudicial en funció de les expectatives de les parts. Aquests escenaris han de ser contemplats i analitzats per assegurar la millor posició i defensa dels interessos municipals.

El pla estratègic contempla aquest escenari i analitza diferents alternatives a considerar per part de Taigua.

Complementàriament, cal preparar la posició municipal en relació a la liquidació de la concessió i de les pròrrogues. Això significa decidir els conceptes i imports que a criteri municipal contribueixen a la definició de drets i obligacions pendents de liquidar.

4.1 Els contractes

El desembre de 2018 es van assolir els acords amb l'anterior empresa concessionària del servei. Aquests acords estan vigents i, a més de gestionar-los i fer-ne el seguiment, requereixen l'anàlisi de les alternatives futures que caldrà establir en matèria d'informàtica, seu social, telelectures, laboratori, etc.

En conjunt, van ser 8 contractes relacionats amb el traspàs del servei, que defineixen una relació transitòria de contingut i intensitat decreixent a mesura que Taigua resolgui les qüestions de forma definitiva i que s'esgotin els terminis acordats.

Sobre aquestes qüestions caldrà establir un pla d'acció i un calendari indicatiu que permeti sortir en les millors condicions de la situació actual.

4.1.1 Les oficines i instal·lacions

Les oficines i instal·lacions de Taigua han estat objecte de lloguer mitjançant un contracte d'arrendament que té una durada de 5 anys. Aquesta durada es va pactar a partir de la consideració de que aquest era el temps que necessitava l'ajuntament per madurar i executar la decisió de disposar d'un local específic com a seu social de Taigua.

El primer any, 2019, ha estat el de la consolidació del nou govern municipal sortit de les eleccions de maig, i els primer passos organitzatius de Taigua. No ha estat fins a la tardor que s'ha posat en marxa l'estudi i definició de necessitats, l'anàlisi d'alternatives per determinar la nova seu, les circumstàncies urbanístiques i financeres, i el calendari d'execució previsible per a cada una.

Tot i que es tracta d'una decisió de govern, el Consell d'administració de Taigua ha de conèixer les alternatives, avantatges i inconvenients, i els instruments i calendari aparellats a cada opció, de manera que la decisió sobre la qüestió es pugui prendre de forma definitiva no més tard de l'abril de 2020 i es puguin adoptar les mesures preparatòries de caràcter tècnic i financer (ajuntament i Taigua) per iniciar el procediment.

En el moment de redactar aquestes línies, els SSMM i Taigua han analitzat les necessitats de la nova seu en funció de les dimensions i característiques del servei i les diferents alternatives per obtenir-la que, en síntesi, inclouen el projecte d'un edifici nou sobre terrenys municipals, la compra i rehabilitació d'un edifici existent, o el lloguer per un període temporal d'un edifici. Les opcions analitzades suggereixen que, pel volum d'inversió i el temps disponible, l'opció més avantatjosa pot ésser la tercera, quina exploració i gestió pot encomanar l'ajuntament a Taigua en les properes setmanes.

El contracte d'arrendament preveu que els cinc anys es puguin prorrogar per acord entre les parts. No obstant, es considera desitjable i possible el trasllat de la seu dins del calendari previst que, si no hi haguessin dificultats sobrevingudes, es considera possible.

S'ha de considerar que l'alliberament del preu del contracte suposaria la possibilitat de cobrir la part alíquota dels costos d'amortització de la inversió necessària en la nova seu.

La decisió s'hauria de prendre a la major brevetat per assegurar el compliment del calendari previst, i la seva inclusió en el Pla Econòmic i Financer de Taigua. En tot cas, el desenvolupament d'aquesta hipòtesi hauria d'incloure les cauteles oportunes per al cas en que hi hagués algun imprevist que dificultés el seu compliment en temps i forma.

4.1.2 El laboratori

De forma anàloga a les oficines i instal·lacions, els serveis del laboratori s'han contractat per un període de 5 anys. El nou laboratori públic ha d'anar vinculat a decisions municipals en relació a la nova seu i en el seu moment s'haurà de sotmetre a procediments d'acreditació que li permetin operar de forma homologable. D'aquesta manera, cal preveure que les necessitats de laboratori extern poden superar el període previst.¹¹ Està previst que a la finalització del contracte Taigua se subrogi els treballadors associats al laboratori.

El preu acordat s'aplicarà durant el primer any de contracte, i posteriorment s'actualitzarà quan es produeixi una modificació d'alguna de les components del cost en base al corresponent estudi de costos i de comú acord entre les parts, previ informe favorable de l'Ajuntament de Terrassa.

¹¹ Aquesta necessitat quedaria anul·lada en el cas de que l'ajuntament hagués habilitat el nou laboratori municipal.

En aquest punt cal tenir present que, fins a la disposició de la nova seu, no es podrà disposar d'un laboratori equipat i operatiu. I que a partir d'aquell moment haurà de començar el període d'acreditació del nou laboratori abans de que pugui emetre resultats homologables. Aquesta opció ve condicionada per la decisió que s'adopti en relació a la nova seu de Taigua: Si finalment s'optés pel lloguer, no hi encaixaria gaire el nou laboratori ja que cal fer inversions importants i l'acreditació no és lògic fer-la en un espai que pot ser provisional.

Per tant, cal tenir present aquesta circumstància tant als efectes de la regularització de la plantilla pendent de subrogar en aquest camp, com de la necessària contractació en el mercat d'aquests serveis en el període entre la finalització del contracte vigent amb MPATSA, la subrogació del personal i la plena operativitat del nou laboratori homologat.

4.1.3 Intercanvi de cabals i dret de pas de l'aigua de MPATSA

L'escriptura contractual de 1941, en la condició g) expressava que la fi del contracte no significava *la cesación de la utilización por parte del. concesionario, o de quien le sustituya, de la red distribuidora para la conducción de las aguas de los caudales de su pertenencia*. D'aquesta manera es referia al fet històric pel qual l'atorgament fet pel rei Ferran VII de la mina pública a l'ajuntament, va ser cedit a perpetuïtat per aquest a la Sociedad de la Mina Pública de Aguas de la Villa de Tarrasa, que el 1942 es va transformar en Societat Anònima.

Aquest dret perpetu ha estat modificat per la Ley 29/1985 de Aguas, que a l'article 57 estableix que *toda concesión se otorgará según las previsiones de los Planes Hidrológicos, con carácter temporal y plazo no superior a setenta y cinco años*. La Disposició Transitòria primera de la llei estén el límit de 75 anys a les concessions o drets d'ús anteriors, que *seguirán disfrutando de sus derechos, de acuerdo con el contenido de sus títulos administrativos y lo que la propia Ley establece, durante un plazo máximo de setenta y cinco años a partir de la entrada en vigor de la misma, de no fijarse en su título otro menor*.

Aquests són els antecedents de dret que incorpora el contracte de serveis d'intercanvi de cabals. Atès que els clients de MPATSA estan fora de Terrassa, l'accés a l'aigua de la mina requereix el seu pas per la xarxa d'abastament de la ciutat. Per això el contracte reconeix que l'exercici del dret de pas dels quals disposi MPATSA s'ha de regular un cop produïda la reversió completa de la xarxa de distribució a l'Ajuntament de Terrassa.

La regulació contractual es refereix a *la venda d'aigua per part de Taigua a MPATSA per a la dilució dels cabals dels minats, i la compra d'aquells cabals sobrants de MPATSA que hagin estat transportats, un cop fet el proveïment dels municipis i clients que siguin beneficiaris dels títols atorgats a Mina*.

Ara bé, la disponibilitat de l'aigua de la mina requereix el seu tractament i dilució amb aigua d'altres procedències, alhora que la seva elevació fins als comptadors de lliurament. Aquestes operacions tenen un cost que, de forma acordada,

s'aplica a l'aigua lliurada a raó de 0,126008 €/m³ durant el primer any de contracte.

Aquest preu s'aplicarà durant el primer any de contracte, i posteriorment s'actualitzarà quan es produeixi una modificació d'alguna de les components del cost. L'actualització es portarà a terme a petició de Taigua en base al corresponent estudi de costos i de comú acord entre les parts, previ informe favorable de l'Ajuntament de Terrassa. En el moment en que el Consell d'Administració de l'ACA aprovi una tarifa en alta per al sistema d'abastament de Terrassa i municipis veïns caldrà adequar el contracte a les indicacions que es rebin de l'ACA.

Aquest contracte té una durada de 4 anys, a partir del 10 de desembre de 2018. Amb tot, la finalització del contracte no suposa l'extinció del dret d'ús de la xarxa municipal de proveïment que es recollia en el contracte de concessió atorgat a MPATSA el 10 de desembre de 1941.

D'altra banda, les parts se sotmeten a les competències de l'ACA atribuïdes per la legislació hidràulica, i molt en especial, a aquelles referents a les instal·lacions afectades per la xarxa Ter-Llobregat. A tal efecte, les parts s'obliguen a realitzar totes les gestions oportunes per tal que l'ACA atorgui la conformitat al present contracte.

4.1.4 La conservació de comptadors

Des d'un punt de vista formal, els comptadors dels abonats al servei d'abastament d'aigua han estat sempre fora del perímetre del servei públic¹². Això significa que la venda, lloguer i conservació dels comptadors han estat objecte de preus privats i que en el moment del canvi de model de gestió es va haver de respectar aquesta situació.

Aquest contracte té per objecte regular la contractació i la inclusió en les factures de subministrament d'aigua de la factura del servei de conservació de comptadors que els clients de TAIGUA subscriguin amb l'empresa de conservació. En realitat, i com a fruit de la situació anterior, s'han signat dos contractes, un amb cada una de les empreses que històricament han prestat aquest servei.

El contracte, preveu una sèrie de mesures tècniques de coordinació i en relació a l'ús de la informació i la facturació, inclou un règim econòmic en relació als

¹² Així ho reconeixia l'Ordenança municipal del servei públic de proveïment i sanejament d'aigües aprovada el 1994, en els seus articles 22 i 23 quan deia:

Art 22. La clau de pas de l'escomesa, l'aparell comptador, excepte quan sigui de lloguer, i la instal·lació interior general de la finca, edifici, habitatge, local o instal·lació industrial seran del propietari de la finca.

Art 23 El propietari o llogater, en la seva condició d'abonat del servei, haurà d'assegurar el manteniment i la conservació de les seves instal·lacions interiors a partir de la clau de registre, contractant amb un instal·lador autoritzat la correcció de les fuites i tota mena d'anomalies en el seu funcionament.

serveis referits i preveu la seva renovació per períodes anuals per acord exprés entre les parts. La durada prevista és d'un any i vint i dos dies a comptar des del 22 de desembre de 2018 i es preveu la pròrroga, per acord exprés, per períodes anuals que coincideixin amb l'any natural.

El comptador serà subministrat i instal·lat per l'empresa de conservació amb càrrec a l'abonat segons les seves pròpies tarifes i preus de venda al públic. Taigua haurà prefixat el model, el diàmetre, el tipus i la classe metrològica del comptadors.

En la mesura en que aquesta és una activitat de mercat, i en atenció a que aquest és un servei complementari del servei públic, en el moment oportú serà convenient que Taigua defineixi les condicions per a l'homologació de les empreses aptes per a prestar-lo.

4.1.5 La lectura de comptadors

El contracte de lectura de comptadors es va signar amb CODELCO MERCANTIL S.A. per un període d'un any. El seu objecte és la prestació del servei de lectura, repassos, obertura i tancament de comptadors d'aigua de la xarxa del servei públic d'abastament d'aigua de Terrassa. Es va signar per un període d'un any per import de 132.065,77 € més IVA, equivalent a l'import del servei prestat per la mateixa empresa durant l'any 2017. El contracte ha estat prorrogat un any més.

L'execució d'aquest contracte requereix la necessària coordinació amb altres actors, com Taigua i MPATSA. Les rutes es carreguen a partir del programa vertical d'aigües, per tant, fins que no haguem fet la migració d'aquest programa no tindrem autonomia plena.

En les darreres dècades, la lectura directa dels comptadors s'ha anat substituint per sistemes de telelectura, més eficients i fiables. Aquesta és una activitat inclosa en el perímetre del servei que, de forma transitòria i fins que Taigua disposi del software i equipament alternatiu adient, seguirà prestant MPATSA.

En realitat el que ara hi ha és una prova pilot iniciada abans del canvi de gestor. Es tracta de 400 comptadors, un 0,4% del total, de diferents usos (domèstic, comercial, industrial i municipal) repartits pel territori municipal. El seguiment d'aquestes telelectures el fa MPATSA amb un programa d'Agbar. El resultat del programa i els elements que l'integren s'haurà d'avaluar un cop acabat el contracte amb Mina.

L'objecte del contracte és la realització de la gestió i el manteniment del sistema de telelectures del servei públic de subministrament d'aigua en el municipi de Terrassa.

El preu establert és 81.700,64 € anuals, que s'actualitzarà quan es produeixi una modificació d'alguna de les components del cost. L'actualització es portarà a terme a petició de MPATSA en base al corresponent estudi de costos i de comú acord entre les parts, previ informe favorable de l'Ajuntament de Terrassa.

Es preveu un període de 2 anys, que es podrà prorrogar un any més. La transició cap a sistemes propis haurà d'anar acompanyada de la corresponent migració de dades al sistema de Taigua.

Aquesta és una qüestió de caràcter estratègic sobre la que caldrà establir un programa específic un cop feta l'avaluació de la prova pilot. D'aquesta manera es podrà tenir un control molt més exhaustiu dels consums, fuites, previsió de demandes.

4.1.6 El Pla Director

El Pla Director d'abastament de Terrassa té com a finalitat avaluar l'estat actual de les instal·lacions del servei, detectar les oportunitats de millora, establir les directrius i criteris d'actuació per als propers 10 anys i quantificar, prioritzar i periodificar les inversions derivades.

El contracte subscrit, cobreix una part d'aquestes finalitats i concreta uns continguts que han de permetre el coneixement de la xarxa:

- L'estudi de la demanda d'aigua els propers 10 anys
- L'anàlisi dels recursos disponibles
- La descripció de les característiques i funcionament del sistema
- L'inventari de les instal·lacions del servei en alta i en baixa
- La descripció de les mancances detectades al sistema
- Les prioritats i accions proposades (renovació xarxa, millora rendiment, garantia de servei i sanitària, disponibilitat, eficàcia)
- El pressupost de les actuacions proposades
- La priorització i cronograma de les accions a realitzar
- El pla d'inversions i finançament

Complementàriament, el contracte preveu la modelització de la xarxa hidràulica amb l'objectiu de conèixer,

- El consum de la xarxa concentrat en els nusos
- Calibrar el model a fi de contrastar model/realitat a consum màxim/mínim
- Aportar dades de la simulació: pressions en nusos, velocitat en trams

En definitiva, d'aquesta informació els serveis tècnics han de tenir més elements de judici per millorar les decisions orientades a la millora del servei:

- Prioritat a la millora de la qualitat de l'aigua i del rendiment de la xarxa.
- Optimitzar els consums energètics.
- Incrementar la garantia de subministrament.
- Perfeccionar els sistemes de tractament de forma que amb la mínima intervenció s'assoleixin els objectius de la Directiva en curs d'aprovació.
- Modernitzar el parc de comptadors i el sistema de tractament de dades associat

- Estudiar necessitats i situacions específiques de grans consumidors especials (p.e., hospitals)
- Determinar les inversions a efectuar a Abrera¹³.

El contracte preveu uns mecanismes metodològics que han de garantir l'assoliment dels objectius a satisfacció de les parts.

El termini temporal del contracte és d'un any. Hauria estat ideal que s'hagués perfeccionat al llarg de 2019 per poder incorporar el coneixement obtingut a la planificació d'inversions de 2020. A final de 2019 es comptava amb un primer esborrany i que calia revisar entre el contractista i l'equip de treball previst al contracte per analitzar i perfeccionar el document abans d'eleva-lo a definitiu.

Un dels elements essencials que ha de contemplar el Pla Director és l'anàlisi de la configuració futura de l'actual abastament en alta. Les instal·lacions actuals són molt velles –algunes arriben als 70 anys- i cal decidir quines s'han de renovar i com, i si se n'han de construir de noves. Les decisions a prendre depenen de paràmetres tècnics com la garantia de subministrament i la millora de la qualitat de l'aigua, paràmetres financers com el cost, l'endeutament i el termini temporal necessari, i també paràmetres polític-administratius derivats de les intencions de la Generalitat en relació a la reversió dels actius inclosos a l'annex 1 del Decret legislatiu 3/2003. El Pla Director hauria d'identificar els escenaris possibles i ajudar a definir el posicionament municipal en relació a cada opció, de manera que quedés orientat el diàleg amb la Generalitat i els municipis veïns, i l'escenari econòmic i financer del servei municipal de Terrassa.

D'aquesta manera, les inversions per al 2020 s'han determinat a partir del coneixement previ de necessitats del personal tècnic de Taigua i queda pendent la definició estratègica de necessitats de futur que cal esperar d'un Pla Director.

4.1.7 Els serveis informàtics

L'objecte d'aquest contracte és la prestació d'uns serveis d'assistència, assessorament i manteniment per la gestió dels sistemes informàtics i de telecomunicacions, i per a la migració de les dades a nous sistemes.

El preu total és de 1.144.000,00 € que s'actualitzarà quan es produeixi una modificació d'alguna de les components del cost. L'actualització es portarà a terme a petició de MPATSA en base al corresponent estudi de costos i de comú acord entre les parts, previ informe favorable de l'Ajuntament de Terrassa. Entra altres qüestions, el contracte inclou:

1. Assistència tècnica i assessorament per garantir que els sistemes informàtics i telecomunicacions, identificats en l'Annex 1, estiguin

¹³ A més de la definició tècnica i financera d'aquestes inversions, cal tenir present que les instal·lacions d'Abrera es troben immerses en el perímetre de la xarxa regional d'abastament en alta. Per això cal concretar amb l'ACA les expectatives temporals amb que cal comptar a efectes de la seva cessió i l'amortització financera de les inversions aportades per Terrassa. Veure 2.3. i 5.6.1.

- operatius per l'adequada prestació del servei per part de Terrassa Cicle de l'Aigua, EPEL.
2. Assistència, assessorament i manteniment de les aplicacions informàtiques.
 3. Reparació, substitució dels equips per avaria o obsolescència i millora i actualització prestació d'equips.
 4. El servei d'assistència d'assessorament i manteniment ordinari dels sistemes informàtics i de telecomunicacions serà realitzat per tècnics informàtics i altre personal propi amb el suport d'empreses especialitzades i inclourà una adequació inicial dels sistemes de comptabilitat i facturació realitzada amb el suport d'una empresa especialitzada.
 5. Assessorament en la migració a un nou sistema informàtic i de telecomunicacions propi de Terrassa Cicle de l'Aigua, EPEL, que consistirà en l'assistència en la migració de les bases de dades i en la fase de prova.
 6. Els serveis d'assistència i manteniment es prestaran també, fins al moment de la migració, en el cas que els sistemes informàtics i de telecomunicacions es modifiquin per millorar les seves prestacions, en els mateixos termes i condicions.

Es preveu un termini de dos anys, que podrà ser prorrogat de forma expressa un any més. En tot cas, cal preveure la migració de les dades i verificació dels nous sistemes dins del període contractual dos anys i fer coincidir el final i contingut amb la licitació i adjudicació de la nova plataforma informàtica per al programa vertical d'aigües.

4.1.8 La qüestió de la contractació pública

L'inici de la gestió de l'operador públic Taigua s'ha fet en condicions de continuïtat dels contractes preexistents amb l'anterior operador del servei.

El personal de Taigua és, en la seva major part, procedent de l'antic concessionari privat. L'anterior equip directiu, no va fer ús del seu eventual dret a la subrogació i per tant l'actual equip ha resultat d'un procés de contractació específic que s'ha desenvolupat durant l'any 2019.

Els procediments de contractació pública s'han iniciat amb el suport tècnic de l'ajuntament mentre es creen els procediments interns de Taigua, però no s'han conclòs i això ha obligat a una segona pròrroga en els contractes de subministrament mentre es preparen les noves licitacions.

Aquesta és una qüestió de caràcter estratègic que convé atendre i resoldre en els propers mesos.

4.2 Els litigis en curs

En el moment de redactat el present document queden pendents de resolució els següents contenciosos

RECURS / TRIBUNAL	RECURRENT	Acord recorregut	Situació actual 14/11/2019
444/16 JCA 9 TSJC	Mina Pública Aigües de Terrassa SA	Acord de reversió i acords de 1 ^a i 2 ^a pròrroga forçosa Recurs apel·lació	Pendent d'assenyalament per votació i fallo al TSJC (DO 25/06/2019)
18/18 JCA	Mina Pública Aigües Terrassa	Acord de 3 ^a pròrroga	Arxiu provisional (8/01/2020)
3/19 JCA 1	Mina Pública Aigües Terrassa	Acord de 4 ^a pròrroga	Suspès per 60 dies (22/02/2019) Arxiu provisional (9/09/2019)
114/18 TSJC	Sociedad General de Aguas de Barcelona	Creació EPEL	Suspès per 60 dies (19/02/2019)
115/18 TSJC	Mina Pública Aigües Terrassa	Creació EPEL	Suspès per 60 dies (5/03/2019)
122/18 TSJC	Aigües de Matadepera	Creació EPEL	Suspès per 60 dies (15/02/2019)
343/18 JCA 14	Mina Pública Aigües Terrassa	Requeriments de base de dades d'abonats i recursos informàtics	Suspès per 60 dies (19/03/2019) Arxiu provisional (9/10/2019)

4.3 La liquidació de la concessió

La liquidació de la concessió del servei amb MPATSA inclou dos capítols diferenciats:

1.- La liquidació del període concessional establert al contracte, entre 1941 i 2016.

2.- La liquidació de les 4 pròrrogues forçoses de sis mesos cada una (total 2 anys) entre l'11 de desembre de 2016 i el 10 de desembre de 2018, que venien regulades en les respectives resolucions de pròrroga.

En relació al període concessional, les primeres aproximacions efectuades l'any 2018 es van orientar a comprovar que en la gestió econòmica realitzada pel concessionari i en les contractacions amb empreses s'han seguit els criteris de qualitat del servei a prestar, d'eficàcia i bona administració i a assessorar a l'Ajuntament en l'enfocament i confecció de l'expedient de liquidació del contracte i dels aspectes i les magnituds econòmiques a contemplar als efectes dels càlculs pertinents.

També es van analitzar qüestions les següents:

1. La reversió ha de ser de forma gratuïta. Tots aquells béns que hagin estat afectats, designats i retribuïts per les tarifes i per tant pels usuaris del servei han de revertir a l'ens concedent a la finalització del contracte. El patrimoni adscrit al servei restarà de propietat i a la lliure disposició de l'Ajuntament.

La reversió ha de ser de forma gratuïta per a l'Administració i lliures de càrregues i de tot gravamen.

La reversió en tot cas ha de fer-se respecte d'aquells béns que són necessaris i imprescindibles per dur a terme el servei. La delimitació dels béns que han de revertir s'ha de fer d'acord amb els criteris de:

- continuïtat i regularitat del servei, al qual ja hem al·ludit anteriorment
- l'equilibri econòmic de les retribucions convingudes.

2. La regulació i quantificació adequada del fons de reversió es contemplarà a les tarifes. El concessionari té dret via tarifaria a recuperar l'import de les inversions efectuades en el decurs del seu contracte.

A la finalització del contracte el concessionari ha d'haver recuperat els capitals esmerçats per a l'establiment del servei. Per tant, tots aquells béns que hagin format part de la base per a calcular el reintegrament al concessionari dels capitals invertits han de revertir a l'administració concedent, per una doble raó, per que estan afectes al servei i perquè les tarifes han d'haver reintegrat al concessionari les quantitats econòmiques per a la seva adquisició.

Les dotacions del fons de reversió formaran part de les despeses que han d'incorporar-se a l'estudi de tarifes. En qualsevol cas caldrà revisar si els expedients tarifaris aprovats, han recollit aquestes provisions al fons de reversió.

3. L'amortització de les inversions del concessionari. Caldrà verificar que l'amortització de les inversions del concessionari han estat reflectides a la tarifa els béns als que fan referència han de revertir a l'ens concedent inexorablement.

Pel que fa al càlcul de la reversió que el concessionari ha d'haver dut a terme i que l'administració ha d'haver reconegut, en tot cas la seva base ha de ser el seu valor històric o d'adquisició. Per tant no cap l'actualització dels valors d'adquisició en el moment de portar a terme la dotació de l'amortització.

El novembre de 2018 el Ple municipal va adoptar un acord en relació als béns revertits i la liquidació en els termes que segueixen:

Primer.- Aprovar l'informe relatiu a l'estat dels béns revertibles a la finalització del contracte de concessió atorgat a Mina Pública de Terrassa SA el 10 de desembre de 1941 per l'acabament del període de 75 anys.

Segon.- Reconèixer el dret d'ús de la xarxa municipal de subministrament de Terrassa a favor de Mina Pública de Terrassa.

Tercer.- Posar a disposició de Mina Pública de Terrassa SA als únics efectes de prestar els serveis que es contracten per Terrassa Cicle de l'Aigua, EPEL els béns del laboratori, les instal·lacions de tractament dels cabals dels pous i minats i els elements dels sistemes informàtics i telecomunicacions revertits a l'Ajuntament.

Quart.- Donar per complert l'objecte del contracte atorgat a Mina Pública de Terrassa SA per escriptura de 10 de desembre de 1941, i procedir a preparar una proposta de liquidació.

L'elaboració d'una proposta de liquidació està pendent de materialitzar degut a la interferència dels litigis encara en curs, quina conclusió pot afectar de forma significativa al contingut material de la liquidació.

Actualment és en curs l'avaluació la condició dels béns revertits per tal de que, amb el coneixement i accés a totes les instal·lacions que actualment té el servei municipal, completi i millori l'inventari corresponent essencialment a xarxa en alta i grans artèries. Amb aquest treball TAIGUA estarà en condicions de:

- a) poder avaluar els actius "Annex 1" en relació l'ACA.
- b) saber quines son les actuacions prioritàries per reduir el risc de col·lapse (que existeix en major o menor grau, com mostren algunes avaries patides en un any d'operació).
- c) constatar la versemblança dels dictàmens disponibles fins al moment de la reversió respecte a l'estat estructural i operatiu de les instal·lacions. Aquest punt té importants derivacions pel que fa a la credibilitat d'aquests dictàmens i els perjudicis que pot generar sobre l'operador actual al ser les inversions necessàries diferents a les que es podien pressuposar en base als dictàmens.

Els diferents factors que incideixen en a qüestió fan pensar que les condicions per assolir una solució no és previsible que s'obtinguin en el curt termini.

4.4 Estratègies a mig termini

El desenvolupament futur del servei dependrà de com es vagi desplegant el model de servei aprovat. Sota l'epígraf *El govern de l'aigua, integrat a l'ecosistema urbà i coherent amb el Pla de Ciutat* aquesta qüestió es tracta en el capítol 5.

L'evolució del model pot venir condicionada per dinàmiques internes i per la configuració final del règim transitori en que es troba actualment el servei. Els elements més importants d'aquest règim transitori han estat analitzats fins al moment:

1. En la mesura que Taigua recuperi el marge de maniobra compromès amb els contractes amb MPATSA caldrà haver previst les condicions en que es desenvoluparà el servei en el futur.
2. La configuració interna de l'organització i protocols de funcionament propis d'una EPEL.
3. La conclusió dels litigis, ja sigui per sentències o per acords extrajudicials.
4. La liquidació de la relació amb MPATSA.

El Consell d'Administració de 14 d'octubre de 2019 va aprovar l'estructura organitzativa de Taigua que inclou l'organigrama, i la relació de llocs de treball.

Cal indicar que els darrers dos aspectes no pertanyen a l'àmbit de Taigua sinó al municipal. Amb tot, la forma en que es resolguin tindrà repercussió en la configuració final del servei.

Finalment, indicar que el model de servei aprovat ja ha demostrat la seva capacitat d'adaptació a situacions greus imprevisibles, com ho ha estat l'epidèmia de covid 19 en la que des de Taigua s'ha pogut contribuir pressupostàriament de forma ràpida i generosa a pal·liar els efectes de la crisi a Terrassa i a consolidar l'exercici del dret a l'aigua a la ciutat. En altres escenaris la cooperació hagués estat força més condicionada.

4.4.1 La nova seu social

La nova seu social haurà de tenir la funcionalitat necessària a nivell intern i d'accessibilitat pública, i també preveure les necessitats derivades d'eventuals encomanes futures de servei en relació als altres trams del cicle de l'aigua sobre els que caldrà prendre decisions en el futur. El temps disponible i la capacitat inversora marcaran la forma en que es concreti aquesta opció. En tot cas, la nova seu social haurà d'acreditar la sostenibilitat des del punt de vists energètic i del consum d'aigua. El temps disponible i algunes incerteses sobre decisions municipals que poden tenir un abast superior aconsellen que es busqui un local de lloguer que compleixi, almenys, els requisits necessaris per al servei d'abastament. Aquests requisits tècnics i la seva traducció econòmica estan definits des de final de 2019. També una primera aproximació a la capacitat inversora de Taigua per afrontar l'operació. Els següents passos han de ser la prospecció del mercat a terrassa per analitzar les opcions reals existents i la

redacció del plec de condicions per licitar el local. Sobre el local escollit caldrà redactar un projecte detallat d'adaptació a les necessitats del servei i licitar l'obra.

Cal tenir present que el temps disponible fins a la finalització del contracte de lloguer actual és molt just si es té en compte el conjunt d'operacions a realitzar.

4.4.2 El dret a l'aigua

El fonament del dret a l'aigua i l'evolució de la seva aplicació a Terrassa han estat analitzats a 2.2.1.

La crisi del Covid 19 ha activat un mecanisme de protecció social amb la reducció de la tarifa de l'aigua durant el segon trimestre del 2020. A tal fi, s'han destinat 500.000 euros que es detrauran de les previsions d'inversió de Taigua per al 2020, amb l'objectiu de contribuir a reduir l'impacte que pugui tenir l'estat d'Alarma sobre les famílies i el conjunt de l'economia de la ciutat.

Un dels elements essencials del reconeixement del dret a l'aigua és la regulació de l'exercici d'aquest dret. Són elements bàsics la identificació dels ciutadans objecte d'aquest dret, les causes objectives que incideixen sobre aquests ciutadans, la determinació de la quantitat d'aigua que es reconeix, la mesura dels consums reals i el període de durada en que es reconeix —o si es vol dir d'una altra manera, la freqüència amb que s'ha de verificar si la necessitat persisteix.

En conjunt, el reconeixement del dret ha d'anar acompanyat de la definició d'un règim de funcionament que, alhora que respongui al dret a l'aigua, defineixi mecanismes i responsabilitats per reduir i resoldre frau, abusos i la morositat observada.

4.4.3 La definició del servei

La definició del servei inclou la determinació de la qualitat desitjada, química i organolèpticament. Sobre aquesta qüestió hi ha un compromís polític del govern municipal.

Caldrà revisar la definició de l'àmbit del servei, els seus límits i les conseqüències que se'n deriven pel que fa a la política d'inversions i el règim d'accés i ús de les dades. La definició del perímetre del servei afecta, en primer lloc, a la concreció dels àmbits de gestió en alta i baixa, a efectes de la concreció dels costos en alta i, més específicament, a les previsions de la Generalitat en relació a la reversió dels actius afectes per l'annex 1 del decret 3/2003.

Altres aspectes que en el futur podran afectar a la definició del servei són

- la possible incorporació d'una línia específica d'aprofitament de les aigües del subalvi local o el de les aigües regenerades de la depuració.
- La progressiva incorporació de sistemes de telelectura tindrà especial importància en la mesura en que es vagi concretant el futur dels sistemes de lectura de consums i la gestió de les dades que se'n deriven.

4.4.4 La promoció del consum d'aigua d'aixeta

L'aigua del servei públic d'abastament té característiques úniques:

- és centenars de vegades més econòmica que altres aigües: un litre d'aigua, impostos inclosos, val força menys d'un cèntim
- Se serveix a domicili, no cal transportar-la.
- Té garantia de quantitat i de qualitat
- No genera residus.

Tots aquests elements s'han de posar de relleu en campanyes de promoció que destaquin aquestes virtuts i que promoguin el seu ús en tots els àmbits de la ciutat.

5 El govern de l'aigua, integrat a l'ecosistema urbà i coherent amb el Pla de Ciutat

Terrassa té una llarga tradició en la Planificació Estratègica. Ja el 1991, quan estava a punt d'assolir els 200.000 habitants, va posar en marxa un Pla Estratègic de Ciutat amb la intenció d'iniciar i promoure una reflexió col·lectiva que emmarqués el futur. L'objectiu General del Pla aprovat va ser reforçar, accentuar i difondre el seu caràcter de ciutat integrada, equilibrada i creadora de riquesa; així com millorar el seu nivell de qualitat i mantenir la seva personalitat dins del sistema metropolità.

L'aigua, és un element essencial de la vida urbana, tan si es consideren els seus usos domèstics com els relacionats amb l'activitat econòmica o els diferents serveis de la ciutat. A més, el sistema de rieres demana una doble atenció, en relació a la seva conservació com a cursos d'aigua i ecosistemes específics, i pel que fa a la capacitat de recollir i canalitzar les aigües pluvials en els episodis freqüents que observem en el nostre clima.

L'abastament d'aigua és peça fonamental en tots aquests aspectes de la vida urbana i la seva gestió ha d'incorporar progressivament els elements relacionats amb el cicle local de l'aigua i en especial el de l'aprofitament de les aigües subàlvies locals.

El govern del servei públic d'abastament d'aigua inclou decisions específiques que corresponen a l'Ajuntament i altres que estableixen el sistema de relacions entre l'Ajuntament i Taigua. El conjunt d'aquestes decisions han de ser coherents amb el model de ciutat desitjat pel govern municipal i en alguns casos inclouen decisions de més abast que l'estrictament inherent al servei d'aigua. En son bons exemples l'estratègia d'adquisició d'energia renovable o les necessitats relatives a noves instal·lacions.

En tot cas, es tracta de les línies estratègiques específiques per al desenvolupament de Taigua en els propers anys.

Es poden esmentar les següents:

5.1 *El Contracte Programa.*

És el document que ha de regir les relacions entre l'ajuntament i l'EPEL a efectes jurídics i de planificació d'objectius i recursos. En el sistema de gestió pública el propietari de l'operador és el titular del servei i per tant no hi pot haver contradicció d'interessos entre un i altre. Per aquest motiu és necessari objectivar les relacions de manera que quedi clara la proporció entre recursos atorgats i obligacions traslladades i d'aquesta manera es reconegui l'àmbit de l'encomana que es fa a l'operador i s'asseguri l'autocontenció del poder exercit pel titular.

El Contracte Programa inclou el conjunt de responsabilitats que, de forma coherent amb els objectius i fites de planificació, es traslladen a Taigua en relació

a l'operació del servei, els mitjans i recursos de que se la dota per poder assolir els objectius assenyalats i el conjunt de drets i deures que han de regir les relacions tècniques i econòmiques entre govern i l'operador del servei. També el sistema de verificació i rendiment de comptes i les pautes de conducta i cooperació lleial que s'han d'establir més enllà de les contingències explicitades en el Contracte. D'aquesta manera s'estableix un marc que regula els objectius, compromisos i programes a assolir durant el seu termini de vigència i fixa les relacions tècniques, econòmiques i fiscalitzadores derivades de la gestió dels serveis.

Els principals aspectes a incloure són els següents:

- a) La definició de la plantilla orgànica de Taigua.
- b) La definició d'un règim de funcionament que alhora que respongui al dret a l'aigua i defineixi mecanismes i responsabilitats per resoldre la morositat observada.
- c) L'estudi d'un pla econòmic i financer (PEF) concordant amb la realitat i les necessitats del servei, que estableixi els fluxos financers necessaris per al compliment dels objectius i la sostenibilitat del servei.
- d) L'estudi d'una política tarifària que es correspongui amb els objectius socials, ambientals i de sostenibilitat econòmica del servei.
- e) La preparació d'un pla d'inversions que estableixi prioritats i costos per al 2020 i següents en consonància amb el PEF.
- f) La definició del servei, els seus límits i les conseqüències que se'n deriven pel que fa a la política d'inversions i el règim d'accés i ús de les dades.
- g) La concreció d'un sistema funcional de relacions tècniques amb els operadors relacionats amb el servei, ja siguin proveïdors o titulars de determinats drets.
- h) L'establiment d'un sistema d'intercanvi d'informació entre ajuntament i Taigua que sigui eficaç i àgil.
- i) La definició d'un sistema de verificació del compliment dels objectius i de les obligacions contretes en el Contracte Programa.

Atesa la íntima relació entre els diferents elements i les fórmules de finançament que s'adoptin, és convenient que la durada del Contracte programa s'ajusti al període intercalar de revisió que s'adopti per al Pla Econòmic i Financer (entre 3 i 5 anys) i que en tot cas les eventuais revisions d'un o altre siguin concordants.

5.2 El Consell d'Administració.

El Consell d'administració, és l'òrgan encarregat del govern i de la direcció superior de Taigua i determina les línies generals d'actuació de l'operador. Atès que la política del servei es determina des del govern municipal, les seves

funcions es refereixen a l'àmbit de gestió encomanat a Taigua i per tant són de caràcter tècnic, en la mesura en que es tracta d'aplicar les directrius polítiques rebudes.

El Consell d'Administració està en procés de consolidació. Atesa la naturalesa mixta del Consell, format per membres de diferent naturalesa i representativitat, caldrà arbitrar mecanismes en els que els debats i els acords es centrin especialment en els criteris de gestió necessaris per a l'aplicació de les directrius rebudes del govern municipal en el marc del Contracte Programa i el Pla Econòmic i Financer, així com les normes de règim intern de Taigua.

Més enllà del règim de responsabilitats i normes legals a que està sotmès el Consell i cadascun dels consellers, és convenient la definició i aprovació d'un Codi Ètic que, de la mateixa manera que es produeix en altres societats, estableixi les pautes de conducta desitjables i les limitacions inherents a la condició de conseller que, si calgués, podrien anar més enllà de les estrictament exigibles per llei.

5.3 L'Observatori de l'Aigua, obert i plural

L'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT) és un element del model públic de gestió del servei d'abastament d'aigua definit pel govern de la ciutat.

L'OAT és l'eina que incorpora la participació de la ciutadania en la definició de les polítiques i en les decisions estratègiques que l'afecten. Per aquest motiu es configura com a espai de participació que forma part del model de gestió de l'aigua establert a Terrassa, amb l'objectiu de contribuir a definir una nova cultura de la participació ciutadana en la gestió dels béns comuns de la ciutat.

És un òrgan autònom de caràcter consultiu, amb la voluntat de que integri una representació àmplia de la ciutadania, dels agents socials i econòmics, dels grups polítics, del govern de la ciutat i dels sectors consumidors d'aigua.

El seu objectiu és articular la participació de la ciutadania en la definició de les polítiques i en les decisions estratègiques que afecten al servei, en la presentació de propostes, en la elaboració d'estudis i informes, en la informació i formació de la ciutadania, i en la rendició de comptes i el control públic. Desenvoluparà aquest objectiu amb caràcter consultiu, assessor, deliberatiu i propositiu, i amb capacitat d'assolir acords que hauran de ser considerats pel govern municipal.

El reglament de l'OAT defineix els mecanismes de relació amb el servei públic d'abastament d'aigua i emmarca les dinàmiques pròpies que cal preveure en la mesura en que incidiran en les relacions institucionals del règim de participació i de govern del servei.

En aquestes condicions l'OAT té els seus reptes estratègics específics. En ser òrgan de participació que conté aspectes diferencials respecte als consells municipals sectorials en relació amb els seus objectius, les seves funcions i la seva estructura haurà de demostrar la seva capacitat de canalitzar la diversitat

de les inquietuds ciutadanes en relació al servei per articular un model de participació en el que s'hi sentin representats els diferents sectors ciutadans, les seves sensibilitats i els seus interessos. L'article 3.4 del seu reglament especifica clarament aquest repte:

L'objectiu de l'OAT és estimular i canalitzar la participació de la ciutadania, de les seves entitats i col·lectius, i de la resta d'agents en el servei de l'aigua, i fer possible la seva corresponsabilitat en el seu govern.

En la mesura en que l'OAT forma part del nucli estratègic del nou servei, la relació entre el govern municipal i l'OAT ha de crear sintonia sobre les diferents visions que requereix el règim transitori en el que el nou model es consolida, tant pel que fa a la gestió com a l'organització interna de l'OAT, i les visions estratègiques a més llarg termini.

En aquest context sembla convenient articular un sistema de contactes periòdics entre el govern municipal, i l'OAT a fi d'identificar les accions més convenientes en cada moment que permetin conèixer les dinàmiques del servei i estendre l'àmbit de l'OAT a través d'un programa d'informació ciutadana que informi de les potencialitats de l'OAT en tant que òrgan autònom i en especial sobre el seu paper al Consell d'administració de Taigua .

5.4 La política de comunicació.

El servei d'abastament d'aigua per naturalesa és molt proper a la societat. No només per la seva incidència diària en la vida domèstica dels ciutadans, sinó per les múltiples formes en que es manifesta en els diferents serveis públics, en la vida econòmica i en les més diverses dinàmiques socials, com poden ser manifestacions esportives, cíviques o culturals. Per aquest motiu hi ha una tradició de contacte i cooperació del servei amb diferents dinàmiques ciutadanes que caldrà replantejar en el nou marc de gestió del servei.

D'altra banda, és obvi que el servei no es desenvolupa en un context estrictament municipal, sinó en un context institucional i territorial en el que ha de relacionar-se amb interlocutors amb els que comparteix interessos i/o compromisos.

La comunicació és essencial per explicar el projecte de servei i compartir-lo amb tots els interessats. Per aquest motiu cal definir una política de comunicació i relacions ciutadanes coherent amb la posició i decisions municipals durant el procés de consolidació del nou model.

Les característiques del servei d'abastament d'aigua a Terrassa demanen una política comunicativa coordinada que s'estengui a diferents nivells:

1. Als ciutadans, les empreses i altres entitats de Terrassa. Són els destinataris del servei en tant que abonats i usuaris. En relació a ells cal definir una política de relació i comunicació que, d'acord amb les polítiques de comunicació de l'ajuntament, informi sobre les decisions estratègiques que es vagin prenent, les característiques i mecanismes de la seva relació

amb el servei de manera que faciliti les operacions de relació, des de les més rutinàries com pot ser la formulació de preguntes i el pagament de rebuts, a les excepcionals com poden ser els avisos per avaries i la seva incidència. Algunes de les qüestions a considerar són:

- a. L'estructura i funcions de l'oficina d'atenció a l'abonat. En curs d'implementació a través del SIG¹⁴ de Taigua.
 - b. La promoció del consum d'aigua de l'aixeta en el marc de la millora progressiva de la qualitat de l'aigua.
 - c. La promoció de l'estalvi i ús racional de l'aigua
 - d. El contacte amb la comunitat educativa i el teixit empresarial i associatiu per promoure accions informatives entorn l'aigua i la seva relació amb la ciutat de Terrassa
2. El personal de Taigua. És, majoritàriament, personal subrogat de l'anterior empresa concessionària. Això ha garantit, des del primer moment una professionalitat experta que ha facilitat la transició del model. No obstant, les dinàmiques derivades de la gestió pública són, en molts aspectes, diferents de les de la gestió privada de la que procedeixen. Per aquest motiu s'ha organitzat un sistema de revisió interna per part dels incorporats amb experiència en el sector públic, a nivell d'àrees i serveis, i un programa específic de formació en dret administratiu i funció pública. Més enllà d'això, caldrà aproximar les formes de relació amb els ciutadans, que ja no són clients sinó abonats i usuaris del servei, el coneixement del funcionament de l'ajuntament, els manuals en relació amb perspectiva de gènere, de prevenció de riscos psicosocials, etc.
 3. Als municipis veïns que tenen drets reconeguts sobre les captacions d'aigua de Terrassa, en tant que participants d'un servei d'abastament en alta del que han de conèixer les circumstàncies i els costos.
 4. A l'Agència Catalana de l'Aigua, en tant que administració hidràulica amb la que s'ha de perfeccionar el conveni de desembre de 2018 i planificar les inversions en alta i les condicions financeres. Aquesta comunicació ha de respondre a les necessitats estratègiques de l'abastament de Terrassa en relació a les competències de l'ACA i el desenvolupament del conveni vigent.
 5. Cal definir també una política comunicativa en relació a la xarxa Ter Llobregat i la Comunitat d'Usuaris de la cubeta l'Abrera, en tant que les captacions de Terrassa hi estan incloses, la garantia d'abastament depèn del mix entre producció pròpia i compra d'aigua i la necessitat d'emprendre inversions en l'abastament en alta que sens dubte incidiran en la tarifa futura d'aquest tram del servei. Aquesta comunicació ha de

¹⁴ SIG: Sistema Integrat de Gestió

respondre a les necessitats estratègiques de l'abastament de Terrassa en relació a aquests àmbits

5.5 El Reglament del servei.

El reglament del servei és l'instrument essencial que regula les relacions entre els diferents estaments relacionats amb el servei: l'ajuntament, en tant que titular del servei, l'operador en tant que braç tècnic del servei i els ciutadans en tant que abonats i usuaris del servei i en tant que subjectes de participació.

El reglament aprovat requerirà una avaluació i una adequació d'aquells aspectes que en el seu moment es considerin convenients d'acord amb les necessitats del servei.

Algunes de les qüestions plantejades fins al moment són:

1. L'especificació de que el dret a l'aigua és un dret humà que cal garantir per als col·lectius més desfavorits, i que en tot cas no inclou activitats econòmiques o d'altra naturalesa que puguin requerir d'aquest servei i que per tant han de suportar els costos associats a aquest servei. Aquesta qüestió requereix un aclariment en el reglament actual del servei, és a dir aclarir que el dret a l'aigua es refereix a persones físiques i no a activitats econòmiques
2. La definició del perímetre del servei i les condicions de gestió de les interfases entre el servei públic i l'àmbit privat.
3. L'enorme acumulació de dades té utilitat en la millora dels processos i en els serveis a persones o a unitats de consum, permet conèixer en detall els hàbits i preferències individualitzades. Això ha disparat l'interès de les empreses, és el que s'ha denominat mineria de dades, és a dir, l'explotació d'aquestes dades per a millorar la gestió de clients i obrir noves oportunitats de negoci. Per això té molt interès l'establiment de la titularitat de les dades associades al servei, i les condicions de la seva gestió, en el marc de la Llei Orgànica de Protecció de Dades.

L'experiència dels primers anys de gestió afegirà nous ítems a considerar en el moment en que es consideri oportuna la revisió del reglament.

5.6 Les relacions amb terceres institucions.

En l'entorn territorial immediat hi ha un conjunt de municipis que tenen drets en relació a la concessió d'aigua. Aquest drets deriven, d'una banda, de les ampliacions i revisions dels drets concessionals atorgats a Terrassa el 1934, en relació a les captacions del Llobregat, a Abrera. la Resolució de l'Agència Catalana de l'Aigua de 7 de març de 2008 va ordenar la inscripció al Registre d'aigües del dret que es reconeix a favor de l'Ajuntament de Terrassa en relació a la captació d'aigües superficials del riu Llobregat, conforme l'article 44.2 in fine del Reial decret legislatiu 3/2003, de 4 de novembre, que aprova el Text refós de

la legislació en matèria d'aigües de Catalunya (TRLMAC), i es fixà el cabal màxim de la captació d'aigües superficials en 30.000 m³/dia, i la de les captacions d'aigües subàlvies en 41.000 m³/dia (amb un cabal punta diari d'un màxim de 47.000 m³ un màxim de 10 dies en un any natural), sempre tenint en compte que el cabal màxim del conjunt de totes les captacions no pot superar els 56.000 m³ diaris, per a l'abastament de les poblacions de Terrassa, Matadepera, Ullastrell i Viladecavalls.

D'altra banda, el Decret legislatiu 3/2003 que aprova el Text refós de la legislació en matèria d'aigües a Catalunya, en els articles 35.2 i 37.1. va optar per mantenir en les mateixes condicions la gestió de les instal·lacions de la xarxa Ter-Llobregat explotades en virtut de contractes de gestió del servei públic d'abastament d'aigua o de concessions per l'aprofitament del domini públic hidràulic. Aquesta situació té un caràcter transitori fins al moment en que es determini la seva incorporació de ple a la xarxa regional.

Finalment, la història d'aquest abastament va crear una tradició que relaciona de gestió de l'abastament, fins al 2016 en mans del mateix operador, i que caldrà adequar a les noves circumstàncies. Per aquest motiu, Terrassa té interessos compartits amb la xarxa regional dels que s'han de derivar decisions importants en l'àmbit de la inversió i del mix d'aigua que ha de proveir la ciutat en el futur. De forma específica, s'han d'esmentar l'ACA, ATL i la Cubeta d'Abrera.

5.6.1 L'ACA

La situació descrita i els canvis previstos en la gestió de l'abastament de Terrassa van motivar la signatura, el desembre de 2018, d'un conveni entre l'ACA i l'ajuntament amb l'objecte de *determinar les condicions en les que es durà a terme per part de l'Ajuntament de Terrassa la prestació del servei i la gestió de les instal·lacions de la xarxa d'abastament Ter-Llobregat que són de titularitat de la Generalitat de Catalunya. Aquesta gestió es portarà a terme per l'Ajuntament fins que es faci efectiva la reversió a la Generalitat de Catalunya de les instal·lacions de la xarxa Ter-Llobregat i identificades a l'Annex del present conveni.*

Aquest conveni ha estat objecte d'anàlisi i converses per al seu desenvolupament en la reunió sostinguda entre representants municipals i l'ACA el dia 16 d'abril de 2020. Les qüestions que convé aclarir amb l'ACA són:

- 1) les relatives a la titularitat de la concessió a favor de Terrassa de les captacions del Llobregat, que és vigent amb independència del canvi de forma de gestió del servei.
- 2) La capacitat de Terrassa per decidir les inversions a efectuar per mantenir i millorar la garantia de subministrament a la ciutat i municipis associats.
- 3) Els mecanismes de finançament de les inversions necessàries
- 4) La tarifa en alta resultant d'aquestes decisions

- 5) La garantia de retorn del capital residual no amortitzat en el moment en que l'ACA decideixi executar la reversió dels actius afectes a l'annex 1 del decret legislatiu 3/2003.
- 6) Les responsabilitats derivades de la situació actual en que, en aquestes instal·lacions, l'ACA es reserva una capacitat d'intervenció pendent de concreció.

Entre altres qüestions el representant de l'ACA es va referir a la necessitat de tramitar la tarifa en alta en la forma en que es va establir al conveni del sistema de Terrassa i va acceptar la necessitat de fer una auditoria de les instal·lacions afectes a l'abastament en alta per determinar les actuacions necessàries per garantir la seva funcionalitat. D'aquí s'haurà de determinar el volum de les inversions necessàries, el seu encaix en el Pla Econòmic i Financer de Taigua en funció de les contribucions financeres que es puguin comprometre per part de la Generalitat i, en conseqüència l'horitzó en que evolucionarà la tarifa en alta futura.

Sobre la tarifa en alta actual s'ha fet una primera aproximació en els primer mesos de vida de Taigua. No obstant, atesa la importància de la qüestió, s'ha imposat una espera prudencial en la qual observar els costos reals imputables a l'alta, no només per assegurar una correcta comunicació amb els municipis veïns i tramitació de la tarifa en alta sinó per verificar l'abast dels costos operacionals del sistema d'intercanvi d'aigua pactat entre Taigua i MPATSA a fi de respectar els pactes assolits el 1941 en el document concessional atorgat per l'ajuntament de Terrassa.

5.6.2 La xarxa Ter-Llobregat

Més enllà de les relacions institucionals que han de concretar i desenvolupar el conveni de 2018, l'abastament de Terrassa participa de la xarxa Ter-Llobregat i està sotmesa a les seves directrius. La xarxa s'ha dotat d'unes Directrius Generals d'explotació que són aprovades pel Consell de xarxa Ter Llobregat i són d'obligat compliment pels operadors. Aquestes Directrius cerquen un equilibri entre la garantia de subministrament, el cost econòmic de cada centre de producció i el seu impacte ambiental. Cal gestionar la incorporació de l'abastament de Terrassa a aquest Consell a fi de participar en les seves deliberacions i disposar d'informació de primera mà de les seves decisions.

5.6.3 La cubeta d'Abrera

La Comunitat d'Usuaris d'Aigües de la Cubeta d'Abrera és una corporació de dret públic adscrita a l'Agència Catalana de l'Aigua que té per objecte la protecció i preservació de les aigües dins el seu àmbit de competència. Està format per tots aquells usuaris que tenen dret a l'aprofitament d'aigües subterrànies i que estan degudament inscrits al registre o al catàleg d'aigües de l'Agència Catalana de l'Aigua. La Cubeta d'Abrera va quedar constituïda formalment el dia 29 de gener de 2009 quan el consell d'administració de l'Agència Catalana de l'Aigua en va aprovar els seus estatuts.

L'àmbit d'interès de la cubeta és l'aqüífer, tot i que la qualitat del riu influeix a la qualitat de l'aqüífer i per això també es controla.

Els objectius de la Comunitat són:

- a) Resoldre els problemes derivats de la sobreexplotació, contaminació i intrusió salina als aqüífers o embassaments subterranis compresos en el territori de la Comunitat, amb actuacions encaminades a la utilització racional dels recursos, a evitar-ne la contaminació i a la recàrrega artificial dels aqüífers.
- b) Evitar, o en cas que es produeixin, resoldre les qüestions o litigis entre els usuaris sobre qüestions competència de la Comunitat.
- c) Gestionar directament els interessos comuns de l'aprofitament de les aigües i llur policia.
- d) Informar, per pròpia iniciativa o a petició de l'organisme de conca competent o d'altres Òrgans i Ens de l'Administració Autonòmica, Central o Local, en els expedients que afectin les aigües concedides, en els d'obres o en els referents a sol·licitud de noves concessions.
- e) Proposar a l'Administració, a petició seva o per pròpia iniciativa, les mesures que cregui oportunes en relació al seu àmbit de competències.
- f) Gestionar els serveis que l'Administració li delegui.
- g) Potenciar entre els usuaris la implantació de nous mecanismes d'estalvi i racionalització de l'ús de l'aigua. Els diferents usuaris aplicaran aquests mecanismes en els seus processos industrials, en la millora de les xarxes o en l'optimització del reg.
- h) Potenciar la reutilització d'aigua regenerada per als usos que permeti la legislació d'aigües i restants que siguin d'aplicació. Es potenciarà l'ús d'aquesta aigua regenerada per a consum urbà on sigui possible i aconsellable. Així mateix s'afavorirà la tornada de l'aigua regenerada al medi natural, sempre que això no impliqui una deterioració de l'estat qualitatiu de les aigües subterrànies.
- i) Defensarà la necessitat de millorar la regeneració de les aigües residuals davant els estaments oficials pertinents, tant de les depurades situades dins el seu àmbit com les que aigües amunt puguin afectar la qualitat de les aigües.
- j) Promoure si s'escau, els mecanismes legals necessaris, per tal d'adequar la Comunitat a l'àmbit hidrogeològic més idoni.

Des de la seva creació, els drets concessionals de Terrassa hi van estar representats per funcionaris municipals. Complementàriament, MPATSA en tant que representant del gestor amb més cabals captats va ostentar la presidència de la Junta de Govern i l'alcalde d'Abrera la presidència de la Comunitat. Aquesta situació va canviar el desembre de 2018 en que l'inici de la gestió a través de l'operador municipal Taigua va comportar que la representació de Terrassa als òrgans de la Comunitat també fos realitzada a través de representants de Taigua.

Sembla convenient que caldria proposar que la presidència de la Junta de Govern fos atorgada a Terrassa en tant que membre amb drets concessionals més importants.

La situació del Llobregat, encara exposat a episodis de contaminació de caràcter industrial i miner i pressionat per la intensitat de les extraccions d'aigua, fa particularment important la presència municipal en aquest fòrum en el que es debaten i estudien els problemes observats en el riu i els seus aprofitaments.

Mereix esment específic la importància del desdoblament del col·lector de salmorres que ha de suposar una millor garantia de l'aigua captada en relació als freqüents incidents per salinitat i les seves conseqüències en el gust de l'aigua. En efecte, el col·lector actual va entrar en servei el 1989 ha envellit i té trencades molt sovintejades: 451 trencades al període 1990-2012 (ACA-Memòria d'Explotació Sanejament 2012), amb més intensitat a partir de 2007 en que s'enregistren fins a 36 trencades/any, localitzades principalment al punt dèbil de les juntes entre canonades.

Per aquest motiu el Programa de mesures del Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya 2016-2021 va preveure l'ampliació del col·lector de salmorres Fase II en els trams de Cardona i Balsareny fins a Abrera i El Prat-Depurbaix que duplicarà la capacitat de l'actual i es construirà desdoblant a fi d'assegurar l'absència dels episodis de salinitat que avui s'observen.¹⁵ De

¹⁵ El Programa de Mesures per al període 2010-2015 ja preveia aquestes actuacions. Sota l'epígraf **Reducció de la contaminació salina de la conca del Llobregat**, deia:

La finalitat d'aquesta mesura és millorar la qualitat de la conca del Llobregat com a recurs destinat a l'abastament i assolir el bon estat ecològic respecte al paràmetre fisicoquímic de la salinitat. Per aconseguir aquest objectiu és necessari eliminar o atenuar la contaminació salina que actualment pateix la conca, analitzant-ne les diferents aportacions (d'origen natural o antròpic). Per aquest motiu, en aquesta mesura, es plantegen 8 actuacions i s'elaboren unes eines de control i seguiment.

Les actuacions preveuen en dues fases la millora de la capacitat hidràulica del col·lector general de salmorres de la conca del Llobregat. La primera fase engloba l'àmbit territorial des del mar fins a Abrera, ja en servei; la segona fase comprèn des d'Abrera a Balsareny-Cardona, i la recollida i conducció cap al col·lector de les surgències salines indicades en el conveni entre l'empresa explotadora de potassa de Súria i Sallent i l'Agència Catalana de l'Aigua. També s'inclou l'actuació d'intercepció i conducció cap al col·lector de les noves surgències detectades i les que puguin aparèixer en un futur i la connexió al col·lector d'efluents salins d'origen industrial en la zona del Baix Llobregat. Dins del Programa de restauració de la Vall Salina de Cardona es preveu la retirada i eliminació dels runams salins nous i vells. El runam inactiu de Vilafruns (Balsareny) disposa d'una actuació en execució destinada a reduir-ne l'impacte ambiental. Respecte les mesures correctores dels runams actius del Cogulló (Sallent) i del Fusteret (Súria) queden fixades en les respectives autoritzacions ambientals vigents.

De les actuacions citades en el paràgraf anterior, dues estan en servei i la resta estan programades i planificades per al període 2009-2015.

l'execució d'aquestes actuacions en depèn, en bona part, la millora de la qualitat de l'aigua del Llobregat, en especial per als abastaments relacionats amb la Cubeta d'Abrera.

Altra qüestió rellevant és la protecció del riu contra les avingudes, tant pel que fa a la gestió de les infraestructures de regulació de cabal com al disseny i protecció de les instal·lacions de captació i tractament de l'aigua.

Aquestes qüestions subratllen la importància de la presència activa de Terrassa en la gestió i en la presa de decisions de la Comunitat d'Usuaris d'Aigües de la Cubeta d'Abrera.

5.7 Les inversions, per un servei projectat al futur

Terrassa ha heretat una xarxa que, tot i formalment en condicions de prestar el servei, té molts aspectes que necessiten un replanteig en profunditat:

1. La xarxa d'abastament en alta és, en línies generals, molt vella; alguns dels seus elements tenen 70 anys de vida i requereixen renovació.
2. La xarxa d'abastament en baixa té necessitats de renovació de canonades, ja sigui per obsolescència dels materials, per augmentar diàmetre, o millorar-ne el mallat.
3. Hi ha necessitats derivades del nou període de gestió iniciat i la política desitjada per al servei: la millora de la qualitat de l'aigua, l'edifici nou, els programaris de gestió, la renovació del parc de comptadors o el laboratori.

L'encaix d'aquestes inversions és essencial per al futur del servei i la millora de les seves prestacions. En línies generals, la renovació d'elements indicada als apartats 1 i 2, no suposa la millora del servei sinó la garantia de la seva funcionalitat i adequació. Les millores es refereixen a les innovacions tècniques que poden millorar el gust de l'aigua, a la renovació del parc de comptadors amb telemesura, que han d'augmentar significativament l'eficiència del servei o a les decisions que en relació al laboratori es puguin prendre en consonància amb el futur del laboratori municipal.

S'ha de considerar que l'esforç inversor ha de ser més intens en els primers anys atesa la necessitat de renovar les instal·lacions obsoletes i atendre les necessitats derivades de les millores proposades. De forma sintètica, es pot afirmar que la inversió de reposició mínima és de continuïtat amb la que s'ha vingut efectuant en els darrers anys, amb un valor anual de 3 milions d'euros. A aquesta inversió se li ha de sumar la necessària per a la millora de garantia de disponibilitat i qualitat de l'aigua, la modernització dels equips de gestió i l'habilitació de la nova seu de Taigua.

L'encaix d'aquestes necessitats s'ha de fer en una programació a mig termini que inclogui el conjunt dels paràmetres econòmics i financers necessaris per assegurar l'assoliment dels objectius i la sostenibilitat econòmica del servei. Aquesta és la funció del Pla Econòmic i Financer (PEF) de l'operador.

5.8 El Pla Econòmic i Financer

El Pla Econòmic i Financer (PEF) és l'instrument necessari per orientar i assolir la sostenibilitat econòmica del servei a mig termini.

El terme 'econòmic' es refereix a la relació entre ingressos i despeses, i queda reflectit al compte d'exploració anual. El terme 'financer' es refereix a la relació entre drets i obligacions i queda reflectit en el balanç, és a dir, en la relació entre actius utilitzats en l'activitat i passius que en fan possible el funcionament. En el concepte financer s'inclouen dos paràmetres específics: el temps de retorn de determinats fluxos i el tipus d'interès que se'ls aplica. Altres factors a considerar en el PEF són l'evolució de l'activitat –en el cas de Taigua, l'aigua subministrada– l'evolució dels costos i la de la inflació.

Ambdós conceptes, econòmic i financer, estan relacionats de manera que l'equilibri financer a mig termini pot produir desajustos econòmics en el curt termini, atès que produeix obligacions de retorns i despeses en l'àmbit econòmic de l'empresa, i exigeixen una perspectiva que garanteixi una provisió continuada de fons que permetin la incorporació o la reposició dels actius necessaris per al desenvolupament de l'activitat. Aquest objectiu a mig termini és compatible amb desequilibris positius o negatius dels fluxos econòmics anuals.

L'objectiu del PEF és articular escenaris en els que els paràmetres econòmics i financers de l'activitat obeeixin, d'una banda, als objectius estratègics proposats i, de l'altra, estableixin un escenari coherent i possible entre els fluxos econòmics anuals i els paràmetres financers que fan viable l'activitat. El principi inspirador és el de la sostenibilitat econòmica i financera del servei.

En el mig termini, el Pla Econòmic i Financer (PEF) ha de contenir una previsió raonada de l'evolució dels principals paràmetres i els mecanismes per al seu seguiment, anàlisi i eventuais correccions.

En la formulació d'un PEF per al servei d'abastament d'aigua s'observen avantatges sòlids que cal considerar: és un servei essencial, estable en el temps i solvent, ja que té els ingressos garantits per la tarifa i per l'absència de competència. Això permet fer formulacions financeres en terminis relativament llargs i en condicions més favorables que altres activitats econòmiques que requereixen finançament.

En aquestes condicions, les decisions de l'autoritat reguladora són essencials per garantir un marc econòmic i financer coherent amb les finalitats i viable en els instruments.

Respecte a les necessitats i prioritats d'inversió que estableixi el Pla Director d'Abastament, les incerteses són moltes¹⁶. La més destacable, el grau d'implicació que pugui assumir la Generalitat en les inversions dels elements de la xarxa en alta inclosos a l'annex 1, però també el grau de garantia de qualitat

¹⁶ Veure 4.1.6

que assolirà l'aigua del Llobregat en el moment en que estigui desdoblant el col·lector de salmorres.

El Pla ha de quantificar la capacitat inversora de Taigua, les fonts de finançament que es puguin identificar com a complementàries de la pròpia tarifa, en especial les eventuais necessitats de finançament extern, les previsions d'ingressos i despeses i la tresoreria disponible per afrontar les obligacions previstes.

En les hipòtesis de mínims que s'estudien actualment, es preveu la generació d'un cash flow anual proper als 3 milions d'euros, i la seva aplicació directa a inversions. Altres escenaris, en especial d'una intensificació de les inversions en els primers anys, podrien exigir aportacions externes, ja sigui per subvencions o per endeutament.

Respecte als ingressos, caldrà definir un model tarifari que inclogui el finançament de les polítiques del servei i/o complementar aquest ingressos amb aquells que eventualment permetin assolir l'equilibri econòmic i financer que estableixi el PEF del servei.

5.9 Economia del servei

Els ingressos i despeses del servei estan sotmesos al Pla Econòmic i Financer establert entre l'ajuntament i Taigua, que s'incorpora al Contracte Programa, es concreten en els pressupostos anuals i s'ajusten en funció del compte de pèrdues i guanys de cada exercici. En funció de les circumstàncies específiques s'ajusten els paràmetres de l'exercici i es revisen els del PEF a fi de mantenir el rumb estratègic establert per al servei. Bona prova d'això n'ha estat la situació creada pel covid 19¹⁷ que, a la vegada que ha permès una resposta ràpida i eficaç, demanarà una revisió dels paràmetres econòmics i financers per evitar problemes estructurals del servei en el futur proper.

5.9.1 El cost del servei

El cost del servei inclou el conjunt de conceptes necessaris per assegurar el seu bon funcionament. Des d'un punt de vista formal, inclou el conjunt dels costos d'operació i les imputacions anuals dels costos de capital derivats de les inversions.

Cal indicar que el cost del servei no es refereix exclusivament als costos observats per l'operador del servei. El model de gestió inclou altres centres de cost com són els derivats dels serveis municipals implicats en el seguiment i control del gestor, en l'elaboració tècnica de les decisions que, com les inversions o les tarifes, i els procediments de relació amb les institucions ciutadanes, municipis veïns i institucions específiques del món de l'aigua relacionades amb l'abastament. També inclou els costos derivats del Observatori de l'Aigua de Terrassa, model de participació ciutadana aprovat.

¹⁷ Veure [5.9.55-9.4](#)

El desplegament del model té un cost que cal conèixer i reconèixer en els mecanismes de finançament del servei. A més del que ja s'ha indicat, són elements essencials del nou model:

- a) El finançament del dret a l'aigua. El reconeixement del dret d'accés no pot oblidar que té un cost que s'ha de taxar i finançar d'alguna manera. En primer lloc s'ha d'avaluar i, i atès que aquesta és una prioritat política, s'ha de definir la forma d'assumir-lo i consignar pressupostàriament de forma que no afecti a la tresoreria del servei.
- b) El cost dels consums municipals. Aquests consums, històricament eren gratuïts fins a un límit de 50 m3 per cada 1.000 habitants. La gràfica que segueix mostra els consums municipals en els darrers 10 anys i els imports equivalents de l'aigua consumida. Es pot apreciar la importància de suportar el cost en el descens del consum observat el 2013 després de que l'any 2012 l'ACA introduís la nova tributació de l'aigua en tots els consums. La taula que segueix mostra l'impacte la tributació en els consums municipals.

ANY	m3_Consumits	Imports Totals
2010	738.516,75	2.726,26
2011	941.580,75	4.039,99
2012	904.262,50	146.409,18
2013	645.709,25	163.454,50
2014	671.536,25	191.562,83
2015	788.873,25	246.740,67
2016	770.350,50	267.254,27
2017	789.381,25	303.736,42
2018	640.654,25	309.150,32
2019	714.405,25	292.463,02

Ara bé aquest cost suportat només es refereix a l'ACA, no al cost específic de l'aigua, que segueix suportat per l'operador del servei.

L'inici del model públic d'operació del servei ha coincidit amb una reducció del cost d'operació del servei degut a diversos factors:

1. Cost de personal
2. Benefici industrial, que ara no es dedica a repartir dividends sinó a reinversions

A més de les inversions, les contrapartides de la reducció de cost han suportat fins al moment l'increment transitori de la morositat, l'increment dels consums municipals, i els menors ingressos i majors despeses derivades de l'epidèmia produïda pel covid19.

En la consideració del cost s'ha de tenir present que la tarifa vigent es basa en els costos acceptats per al 2014, de manera que el cost actual del servei és un 6% inferior al del moment en que es va aprovar aquella tarifa.

5.9.2 Ingressos

Els ingressos del servei s'obtenen de forma principal de les tarifes aplicades. Sobre les tarifes, la seva estructura i la política tarifària, es fan consideracions específiques a 5.10.

Els ingressos tarifaris de partida amb que opera Taigua corresponen a les tarifes aprovades el 2014. Atès que des de llavors l'IPC català ha variat un 4,7%, es pot afirmar que l'aigua és un 4,7% més barata. Això sense considerar la progressiva implantació de la tarifa social que ha contribuït a reduir-los.

Els ingressos no només depenen del preu de l'aigua sinó dels m³ que es facturen. L'any 2014 van ser 9.364.287 m³ mentre que el 2019 van ser 10.107.420 m³.¹⁸

Altres ingressos a considerar són els obtinguts de l'aplicació dels preus aliens per servei vinculats com ara la instal·lació d'escomeses, les altes del servei o altres.

També es consideraran ingressos del servei les subvencions rebudes per aquells conceptes relacionats que l'ajuntament encomani a Taigua. En poden ser exemples, les aportacions en concepte de garantia del dret d'accés a l'aigua o encomanes de gestió en relació a l'aigua que no generin ingressos específics. En sentit contrari, caldrà comptabilitzar els costos dels m³ facilitats per sota de la tarifa mitja a fi de no incórrer en dèficits a l'hora de plantejar els costos del servei i la seva repercussió als abonats i usuaris.

És de destacar que els ingressos tenen un important component variable, que a Terrassa és superior al 40% de manera que les variacions de consum els afecten de forma sensible.

5.9.3 Despeses

La característica més significativa de les despeses del servei és el gran percentatge de despesa fixa, que a Terrassa és de l'ordre del 70% de la total i anirà augmentant a mesura que es materialitzin les inversions pendents. Aquesta és una característica general de la majoria de serveis públics, atès que la seva disponibilitat s'ha de garantir en tot moment i circumstància. La combinació d'aquest component fix amb el menor percentatge dels ingressos fixes té la conseqüència de que part de la despesa fixa es finança amb ingrés variable, fet que en els moments en que baixa el consum pot arribar a posar en crisi la sostenibilitat del servei.

Les partides més importants d'aquest capítol són personal, amortitzacions i els component fixes de la despesa elèctrica i la compra d'aigua. Atès que els ingressos tenen component fix inferior, hi ha un risc específic derivat d'aquest desequilibri en el cas de que el compte d'explotació no es compleixi.

¹⁸ Auditoria MPATSA 2014, i Terrassa cicle de l'aigua EPEL, informe de gestió 2019.

5.9.4 La tresoreria

Des d'un punt de vista formal, l'equilibri entre despeses i ingressos juntament amb el compliment dels terminis de pagament, haurien de produir una tresoreria equilibrada. No obstant l'observació de la realitat mostra alguns símptomes que caldrà vetllar i gestionar de forma adient:

- a) La morositat. A final de 2019 s'estimava en un 6%.¹⁹ Aquesta xifra és clarament superior a la normal i cal endegar instruments efectius per a reduir-la en el curt termini.²⁰
- b) La definició d'una estratègia contra els fraus i les situacions il·legals o al·legals ha de permetre diferenciar aquelles situacions emmarcades en el reconeixement del dret a l'aigua d'aquelles que suposen abús o frau en el servei i pressionen de forma injustificable sobre la tresoreria.

Ja ha quedat recollit²¹ que el perllongament d'una situació com aquesta duria de forma inevitable a la necessitat d'alguna -o una combinació convenient- de les següents mesures:

- a) *reduir les inversions*: és una mesura que tampoc és sostenible, doncs condueix a l'envelliment de les infraestructures operades, el que suposa empitjoraments del rendiment de xarxa, un increment dels costos de manteniment i un increment del risc de col·lapse a mesura que es descapitalitzi l'actiu operat. D'altra banda, en el moment inicial del nou servei, les necessitats d'inversió són especialment importants.
- b) *increment d'ingressos*: aquesta pujada de recursos per encariment del preu de l'aigua per tal de cobrir l'impagament del col·lectiu d'abonats que no paguen, apart de les consideracions ètiques pertinents, desincentivaria el pagament, fomentant un cercle viciós que comprometria més la viabilitat del servei a mig termini. Cal tenir present que la inflació acumulada des de 2014 és superior al 6% i reconsiderar les exaccions de l'ordenança fiscal que redueixen els ingressos del servei i desincentiven l'estalvi d'aigua
- c) *demanar finançament extern*, cosa que, atès el caràcter estructural del problema, només seria solució a curt termini, que més que finançar inversions, o creixement, s'estarien finançant pèrdues (els impagats), i al final la realitat de la no-sostenibilitat econòmic-financera s'imposaria amb més o menys rapidesa

¹⁹ Informe del pressupost 2020 aprovat en el Consell d'Administració de 10 d'octubre de 2019

²⁰ Les accions executives són lentes i produeixen efectes a mig termini. Aquest fet ha estat agreujat per la pandèmia, que ha paralytitzat moltes iniciatives. Per aquest motiu es desconeix l'efecte final que poden tenir sobre la tresoreria de Taigua i la seva capacitat de finançar inversions.

²¹ Informe del pressupost 2020 aprovat en el Consell d'Administració de 10 d'octubre de 2019

5.9.5 La incidència del Covid 19

Com a resposta a l'emergència sanitària produïda pel Covid 19 i a les mesures dictades a l'efecte pel govern, el 14 de març de 2020, l'Alcalde de Terrassa va dictar un Ban en el que, atenent a la fase d'Emergència-1 del Pla d'Emergència Municipal per malalties emergents, establia mesures orientades a evitar contagis, garantir la seguretat de les persones i contribuir a reduir la pressió sobre els serveis sanitaris.

En aquest Ban es va acordar que es limitava la prestació dels serveis públics de l'Ajuntament de Terrassa i el seu sector públic, a aquells que es consideraven estrictament necessaris per a garantir el funcionament dels serveis públics essencials i estratègics, entres el quals hi ha el Servei d'Abastament d'Aigua Potable gestionat per Taigua.

En data 17 de març, el consell de ministres va aprovar el Reial Decret Llei 8/2020, de mesures extraordinàries per a fer front a l'impacte econòmic i social del Covid-19.

En el seu article 4. *Garantia de subministrament d'aigua i energia a consumidors vulnerables*, disposa:

1. Durant el mes següent a l'entrada en vigor d'aquest reial decret llei els subministradors d'energia elèctrica, gas natural i aigua no podran suspendre el subministrament a aquells consumidors en els quals concorre la condició de consumidor vulnerable, vulnerable sever o en risc d'exclusió social definides en els articles 3 y 4 del Reial Decret 897/2017, de 6 d'octubre, pel qual es regula la figura de consumidor vulnerable, el bo social i altres mesures de protecció pels consumidors domèstics.

2. Es prorroga de forma automàtica fins el 15 de setembre de 2020 la vigència del bo social per aquells beneficiaris del mateix als qui venci amb anterioritat a l'esmentada data el termini previst en l'article 9.2 del Real Decret 897/2017, de 6 d'octubre.

El 22 de març, el Govern Municipal va fer un comunicat, després de la reunió del Comitè d'Emergència Municipal, anunciant, que destinaria 500.000 euros a reduir la tarifa de l'aigua durant el segon trimestre del 2020, sent l'objectiu de la mesura el contribuir a reduir l'impacte que pugui tenir l'estat d'Alarma sobre les famílies i el conjunt de l'economia de la ciutat.

Aquesta situació ha tingut un efecte sobre els comptes de Taigua que caldrà considerar en la planificació de les inversions i les necessitats de tresoreria. En l'exercici 2020, l'impacte agregat de la baixada d'ingressos i l'augment de pèrdues s'estima que serà d'1,3 milions d'euros segons informe del gerent en el Consell d'Administració de 15 de maig de 2020.

5.10 La política tarifària

La política tarifària s'ha de correspondre amb els objectius socials, ambientals i de sostenibilitat econòmica, en la mesura en que la tarifa és la principal font d'obtenció de recursos econòmics del servei.

La política tarifària s'ha de definir en funció del coneixement dels costos del servei, les polítiques de promoció o protecció que es vulguin adoptar sobre determinats col·lectius, i de forma coherent amb els mecanismes de finançament realistes que es pugin aplicar per cobrir els costos d'operació i de capital del servei. Aquesta darrera qüestió estableix vincles entre els ingressos tarifaris desitjats i el Pla Econòmic i Financer (PEF), de manera que la tarifa no s'ha d'establir en funció de les necessitats immediates sinó de la perspectiva econòmica i financera en el mig termini. Aquest fet adquireix més rellevància si es considera que l'aprovació dels preus aplicables al servei no és habitual considerar-los anualment, i tampoc cal que es faci si es té en compte la perspectiva financera.

Un objectiu d'ingrés tarifari es pot correspondre amb diferents escenaris tarifaris. Un cop determinats els costos que s'han d'imputar a la tarifa, és el moment del disseny de la tarifa: la part fixa i variable que es desitja, el número de trams i les modulacions en els diferents trams, i les especificitats o singularitats a aplicar a determinats col·lectius.

El disseny de la tarifa ha de tenir sempre present tres qüestions:

- 1.- La tarifa mitja s'ha de referir al cost mig esperat (euros/m³ facturat). Si és igual, permetrà, per si sola assolir l'equilibri econòmic de l'exercici. En altres casos es generaran desequilibris en més o en menys. En tots els casos cal analitzar les conseqüències en el marc del PEF i considerar la incidència dels altres factors econòmics i financers que puguin influir en l'equilibri global.
- 2.- La tarifa és un sistema pel qual s'estableixen subvencions encreuades entre els diferents usuaris i trams de consum. Els qui paguen per sobre de la tarifa mitjana subvencionen els qui paguen per sota. Aquest fet s'acostuma a observar entre els usuaris dels trams superiors i els dels inferiors.
- 3.- Les despeses fixes del servei són superiors a les variables, atès que aquelles inclouen amortitzacions, personal i altres costos fixes com els termes de potència dels elèctrics o el cost de disponibilitat de l'aigua en alta (en definitiva, són les despeses que cobreixen els costos de disponibilitat del servei). En canvi els ingressos fixes solen ser inferiors als variables, de manera que una part de la despesa fixa es cobreix amb ingrés variable. Per aquest motiu cal tenir present una certa inelasticitat entre l'estalvi d'aigua i la despesa imputable, atès que el cost de l'aigua és inferior al cost de disponibilitat del servei. Dit altrament, el principal cost imputable és el que permet exercir el dret a obrir l'aixeta en qualsevol hora del dia i qualsevol dia de l'any i que l'aigua potable ragi.

Aquest cost inclou personal, infraestructures i les despeses fixes imputables al servei, com electricitat, compra d'aigua i control de qualitat. El cost de l'aigua subministrada (captació, tractament, elevació i emmagatzematge), és sensiblement inferior.

Aquestes consideracions comporten dues conseqüències:

- 1.- El dret a l'aigua, en la mesura en que és una garantia de disponibilitat de la quantitat necessària per a una vida digna, s'expressa més clarament pel cost de la quota de servei que pel cost dels diferents trams de consum.
- 2.- L'estalvi d'aigua és un signe de respecte ambiental amb una certa repercussió econòmica, que no és, però, proporcional al cost estalviat, atesa la forta incidència de la despesa fixa.

A Terrassa el servei inclou els trams en alta i en baixa. Sobre la tarifa en alta ja s'han fet els comentaris en relació al conveni amb l'ACA i les perspectives que se'n poden derivar.

En relació als preus no tarifaris associats al servei d'abastament cal fer algunes consideracions:

- 1.- Els preus no tarifaris que depenen de serveis prestats per Taigua.
- 2.- El lloguer, lectura i conservació de comptadors d'aigua. Són serveis externs al perímetre del servei que, pel que fa a MPATSA, des del 10 de desembre de 2018, fins a final de 2019 es va signar un contracte que assegurava la inclusió de la facturació en el rebut de l'aigua que emet Taigua i la seva posterior liquidació a MPATSA. El contracte és prorrogable, per acord exprés, per períodes anuals que coincidiran amb l'any natural, amb tres mesos d'antelació a la seva finalització. Aquesta qüestió, a més de quedar supeditada a l'acord de les parts en relació al mecanisme de facturació i liquidació, planteja la de com s'aproven aquests preus no tarifaris. En tot cas, es cobren inclosos en el rebut del servei públic i per al ciutadà formen part del cost del servei.
- 3.- Sembla necessària una reconsideració del tractament de tots aquests conceptes i de la seva gestió un cop extingides les obligacions contractuals vigents amb MPATSA i Serviaigua.

5.11 El sistema d'avaluació de la qualitat del servei

El servei ha d'estar en condicions de rebre informació, intercanviar opinions i donar instruccions de forma permanent.

Les relacions s'expressen per canals formalitzats a través d'interlocutors autoritzats i per via documental a través d'informes periòdics i singulars, i els documents que anualment s'han de presentar al Consell d'Administració. Com ja s'ha indicat a 5.4., el canal de relació és en curs d'implementació a través del SIG de Taigua.

En aquest context és de destacar el sistema d'indicadors de qualitat que se segueix a Terrassa, vinculat als de la Diputació. Aquests indicadors tenen l'avantatge d'haver estat madurats i consensuats. Això significa que, a l'evolució interna de cada paràmetre en el servei d'abastament municipal, uneixen l'avantatge de la comparabilitat entre diferents abastaments, el que millora la seva capacitat de ser interpretats i afegeix l'experiència associada a la col·laboració per millorar les prestacions del servei.

5.12 El cicle de l'aigua en el marc del servei de qualitat ambiental

L'organització interna de l'Ajuntament de Terrassa inclou el cicle de l'aigua a l'àmbit del servei de Medi Ambient. A més de l'abastament, el cicle de l'aigua es refereix al conjunt de serveis que, com el clavegueram, el control d'abocaments, l'aprofitament de recursos locals o la prevenció d'inundacions, tenen a veure amb els usos i relacions entre la ciutat i l'aigua. Sense entrar en l'anàlisi de les altres competències del servei de qualitat ambiental, el procés de recuperació de la gestió de l'abastament d'aigua ha fet evidents necessitats derivades de la relació amb l'operador del servei, de coordinació amb altres instàncies municipals -com els serveis jurídics i econòmics- dels municipis vinculats a l'abastament d'aigua i de les institucions relacionades -cubeta d'Abrera, Xarxa Ter Llobregat, Agència Catalana de l'Aigua- obliguen a repensar les funcions i el dimensionament del servei per poder fer front a les responsabilitats derivades de la situació.

D'altra banda, cada vegada és més clara la necessitat d'una progressiva coordinació d'altres segments del cicle de l'aigua amb competències disperses en diferents àmbits de gestió municipal, tant des del punt de vista de la millor eficiència de gestió com de l'anàlisi de necessitats i disponibilitats materials i financeres. Des d'aquest punt de vista, és aconsellable una reflexió estratègica sobre el cicle local de l'aigua, que inclogui l'anàlisi de la situació actual i la projecció desitjada cap al futur.

6 La revisió del model

La conclusió del règim transitori, tant pel que fa als contractes amb MPATSA com, eventualment, als litigis i la liquidació de la concessió, o la maduració de les dinàmiques internes del model establert per al servei, permetran fer un primer balanç de les fites assolides, i també de les qüestions a millorar o rectificar. Aquest balanç ha de permetre replantejar la funcionalitat del servei per servir als ciutadans de Terrassa de la forma més adient, i el paper dels diferents actors orientat a aquest fi.

Qüestions essencials com la qualitat de l'aigua, la garantia de subministrament, l'exercici del dret a l'aigua, la sostenibilitat del servei s'han de resoldre en un marc de participació ciutadana extens i transparent.

En un horitzó de dos anys, la majoria dels contractes amb MPATSA hauran vençut, s'hauran plantejat les alternatives a la situació heretada i es tindrà una visió més clara de les alternatives sobre les qüestions pendents. També s'haurà consolidat l'organització del servei, ja sigui per les dinàmiques internes de Taigua els protocols de relació amb l'ajuntament i el funcionament intern de l'OAT en tant que òrgan de participació ciutadana.

30 de juny de 2020

7 Annexes

El document de Línies Estratègiques del Servei d'abastament d'Aigua de Terrassa incorporarà, a mesura que es vagin concretant, els document relacionals sectorials a que es fa referencia.

7.1 Pla Econòmic i Financer

